…РОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

…УРЯАД ҮНЭН

№ 91 (11995)
1969 оной апрелиин 17, четверг

Сэн 2 мүнгэн

…й Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

…аймагай Эрхирэгэй …й, Улаан-Үдын аймагай …нэрэмжэтэ колхозой …шаэгээр үбэлжэлгын … бүриhөө 1250 литр hү …ээ Хэжэнгын аймагай … дунда дэлгэрhэн со… мүрысөөндэ чисаанынхи… Үнгэрэгшэ жэлэй hүүл… …уудта үнеэн бүриhөө … литр hү hаажа, ай… …сүүлэ гараhан …шад энэшье …түшын квар… …лаад ехэ ам… …лаа. 1260 центнер hү …шааха 1-дэхи кварта…эй мартын 18-да дүүр…иин 1 болотор бэлэдхэ…ай түсэбhөө галуур 380 hү тушааhан энэ совхо…ай КПСС-эй райкомой, …мой дамжуулгын …алдаагүй.

… абахын тула совхоз …рhэн социалис мүры…дын гүүртын hаали… hүүри эзэлээ. Нэгэдэ…лайнгаа даабариhаа … центнер hү бэлэдхэлэй …шаажа шадаhан энэ …шэл ехэтэй малшан …ө хүтэлбэрилдэг. Үе…эр мал ажалда яба… Зиатдиновтай хөөрэл…игаажэ хэлээ hэн:

… багша Ленинэй түрэ…жэлэй ойн хүндэлэлэй …эдэ жагсаhан манай

В.И. ЛЕНИНЭЙ ОЙДО — ГАБШАГАЙ АЖАЛ! 100

ЧИСААНЫНХИД ШАЛГАРБА

гүүртын hаалишад туйлаhан амжалтаараа hанаагаа амардаггүй. Харин тэрэнээ саашадань арьбаг-хахые хүсэдэг юм. Байгша ондо гүүртээрээ үнеэн бүриhөө 1800 литрhээ бага бэшэ hү hааха зорилгоё манай hаалишад дүүргэхэ байха гэжэ найдагдана.

Түс гүүртын түрүү hаалишан Фаина Ашраповна Зиатдинова үнгэрэгшэ гурба hарын турша соо үнеэн бүриhөө 700 гаран килограмм hү hаажа, гансашье совхоз соогоо бэшэ, мүн бүхы аймаг дотороо түрүүлэн гараба. Мүн hаалишад — Дээдэ-Худанай сомоной Соведэй депутат Надежда Тимофеевна Шкедова, Полина Теселева, Нина Любина болон бусад үнеэн бүриhөө 600—650 килограмм hү hаажа, түрүүшүүлэй зэргэдэ ябанад.

Энэ гүүртын hаалишад үнеэдээ зоотехническэ заабариин ёhoop hаадаг, илангаа hаахаынгаа урда тээ дэлэнгынь нидхэрдэг, hүеынь үлөөнгүйгөөр hайса шөбтордог заншалтай юм. Үнеэдээ саг болзоо соонь шэргээхэ, шэнэ түрэhэн гунжадые үдэрэй 3—4 hааха гэхэ мэтэ заабарине дундадынхид мартадаггүй. Эндэхи hаалишад малаа hайнаар эдеэлүүлдэг. Тиимэhээ эдэнэй харууhалдаг мал жэлэй дүрбэн сагта тобир тарган зандаа ябадаг. Тэжээл буйлуулдаг цех эртэ намарhаа хойшо таhалгаряагүй хүдэлөө. Талха таряанай зүйл, hолоомон заатагүй буйлуулагдадаг юм.

Нүхэр Доржиевай хүтэлбэрилдэг Булагай гүүртын hаалишад дундадынхидhаа дутуугүй амжалта туйлаа. Энэ гүүртын коллектив hү гүрэндэ худалдаха 1-дэхи кварталайнгаа түсэб 127 процент дүүргээ гэхэ гү, али түсэбhөө үлүү 175 центнер hү бэлэдхэлэй пунктда оруулhан байна.

Д. БАДМАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын аймагай «Улаан Оронго» колхозой түрүү хонишон, аймагай Соведэй депутат Цырен-Ханда Омогтуева.

А. КНЯЗЕВАЙ фото.

…РҮҮШҮҮЛ ШАНДА ХҮРТЭБЭ

…бэлэдхэлэй габшагай …соносхогдоhон март …модошод амжалта туй…лаа. «Забайкаллес» … бага комплексно … хоорондоо мүрысэ… бүтээсые нилээд …

…долоон бригадын кол…ohон үгэдөө хүрэжэ, …шада тус бүридөө …метрhээ үлүү модо таллуулhан байна. …а 2000 шахуу кубо… ололжо шэрээ.

… 303 бригада тус …дада зэргээр 1500 …модо бэлдээ, таллуу… hүүлэй жэлнүүдтэ … эгээн ехэ бүтээсэ …

Бага комплексно бригадын хүсөөр hара бүхэндэ 2000 кубометр модо бэлдэхэ үүсхэл гаргаhан Хандагатайн леспромхозой модошодой дунда социалис мүрысөөн hайнаар дэлгэрэнхэй. Леспромхозой 15 бригада hайнаар ажаллажа, абаhан уялгаяа үлүүлэн дүүргээ. Социалис Ажалай Герой А. П. Кудряшовой бригада хэдэн жэлэй саада тээ бага комплексно бригадануудай мүрысөө үүсхээд, тэрээндэ түрүүлэн ябадаг. Энэшье hарада тус бригадынхид бүтээсэтэйгөөр ажаллажа, 2562 кубометр модо бэлэдхэн таллуулаа.

Худанай леспромхозой Н. Ф. Матвеевэй хүтэлбэрилдэг бригада шэнэ амжалта туйлаа. Бригадын модошод hара соо 2714 кубометр модо бэлдэhэн байна. Баргажанай леспромхозой Г. С. Яричнинай бригада март соо габшагай hайнаар ажаллажа, бүтээсэеэ 2521 кубометртэ хүргэhэн юм.

Т. Е. Марковай даадаг бригада Шулуутайн леспромхоздо түрүүлжэ гараа. Байгалай леспромхозой эрхим бригадануудай нэгэн В. Х. Штинэй даадаг бригада социалис мүрысөөндэ hайн үрэ дүн харуулаа.

Габшагай hарада бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаhан, социалис мүрысөөндэ hайн үрэ дүн туйлаhан түрүү бага комплексно бригаданууд «Забайкаллес» комбинадай, профсоюзай обкомой мүнгэн шанда хүртэбэ.

Н. ТЮРНЕВ.

КОММУНИСТЫН АМЖАЛТА

ПЕТРОПАВЛОВКА. Торийн совхозой Дээдэ-Торийн отделениин түб hууринда дүтэ шадар Оёорой совхозой ахалагша хонишон коммунист Цыбик Санжиевич Бадмаевай хонин hүрэг үбэлжэжэ байдаг. Отарын хонишод В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, энэ жэлдэ эхэ хонин бүриhөө хурьга түлжүүлхэбди гэhэн уялга абанхай.

Коммунистын хүтэлбэрилдэг эбтэй эетэй, ажалша бэрхэ хонишод Бато-Мунко Бадмаева (ахалагша хонишоной hамган, арбан үхибүүнэй эхэ), пенсионер хүгшэн Дулгаржап Карпушкеева, ВЛКСМ-эй гэшүүд Бубей Карпушкеев, Петр Цыренов гэгшэд hайн амжалта туйлаа, хэлэhэндээ хүрөө. Апрелиин нэгэнэй байдалаар энэ бригадынхид 100 эхэ хонин бүриhөө зуун хурьга абаhан тухайгаа совхозойнгоо хүтэлбэридэ мэдээсээ.

Г. БАДМАЖАПОВ,
КПСС-эй Зэдын райкомой инструктор.

…ОЁР ГЕКТАРhАА—hҮРИ ҮБhЭН

… жэлнүүдтэ манай … сабшалан hайжаруул… …ехэ хүдэлмэри хэгдэ…иинь угаа hайшаал… үрэ ехэтэй байна. …най бүхыдөө эзэтэй … Колхоздомнай луго…ина отряд байгуулаг…говодуудай захилаар …тэжэ, сабшалан бор…г шэбхэ тэндэ зөөхэ. … харганаа үгы хэхэ … оньhожоруулагда…дэ нилээд хүнгэн бо… энэ отряд өөhэдынгөө …рhаа гарашаhан саб…гээхэ, шугы бургаа…гардашаhан, намаг на…… сэбэрлэжэ, хатаажа, … үргэдхэдэг болоно

…колхоздо 33 хүн луго…иилогдонхой. Тэрэ … Бадмадоржо Балда…ита Зүүн-Бэе гэжэ …180 гектар сабшалан …лаад, тэрэнэй ургаса

дээшэлүүлхые оролдожо ябанабди. Энэ сабшалангай 40 гектарынь зэргэлээд, Булан гэжэ газарта юм. Тэрэниие маанадта нёдондо даалгаhан.

Үнгэрэгшэ жэлдэ өөhэдынгөө даажа байдаг 148 гектар гол сабшалан дээрэhээ гектарай 36,9 центнер ургаса абаhан байнабди. Бүхыдөө 75 hүри үбhэн абтаа hэн. Зүүн-Бэеынгээ сабшалангай хоёр гектар бүриhөө нэгэ hүри үбhэ абаа гээшэбди.

Иимэ ургаса нагаад абтааб? Эгээн түрүүн бидэнэр сабшалангаа hайса сэбэрлэжэ, наг шэбхэ гаргажа, гурба дахин hайса уhалаа hэмди. Шэбхэеэ жэгдээр тараахынгаа хажуугаар, тэрээгээрээ хаалта, боолтонуудые хэжэ, добо газарта уhа гаргадаг, шэбхын шүүhээр сабшалангаа ундалуулдаг заншалтайбди. Энэмнай угаа зохид гэжэ hанагшаб.

Үнгэрэгшэ жэлдэ 60 гектар дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглээд, шэбхын шүүhээр уhалхадамнай гектарай 70 центнер үбhэн хуряагдаа гээшэ. Юрэдөө эндэхи ногоон эбхэржэ унашоод байhан, гектар бүриhөө hүри үбhэн гараа гэхэдэ болохо.

Ургуулhан үбhэ ногоогоо саг соонь сабшажа абахын түлөө ехэ оролдолго гаргаhан байнабди. Тусхай звено эмхидхэжэ, үбhөө өөhэдөө хуряагаабди. Колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ, партиин райкомдошье гомдол бариха хэрэг гараhан. Юуб гэхэдэ, үбhэ хуряалгын үедэ ажалша хүнүүд дуталдажа, ургуулhан ногоогоо мини хосороохо ушар тохёолдоhон байгаа бшуу.

Теэд туйлаhан амжалтаараа hанаагаа амараагүйбди. Үнгэрhэн намартаа сабшалан дээрэ хүдэлжэ гараабди. Тэндээ наг шэбхэ зөөhэн, хүдөө сабшалангаа уhалhан байнабди. Булан гэжэ газарта намартаа 3 километр hубаг, ханааб татагдаа hэн. Мүнөө тэндээ уhа табиха, хааха түхеэрэлгэнүүдые хэхэ хэрэгтэй.

Дулаан болохолоор лэ сабшалан дээрээ луговодууд гаранхай. Бидэнэр мүнөө үедэ hүринүүдэй хорёо задалжа, hургааг, hаднагуудынь нэгэ газар суглуулжа сомонобди. Тиигээгүйдэ үбhэ хуряалгын үедэ ехэ hаад болохо байна бшуу.

Саашадаа сабшалангайнгаа ургаса улам дээшэлүүлхэ гэжэ оролдожо ябагдана. Дээшэлүүлхэшье арга бии. Манай даажа байдаг сабшалангай нилээд ехэ газар харганаада эзэлэгдэнхэй. Энэ хабартаа тэрэниие үгы хэхэ хүсэлэнтэйбди. Мүн болдогтой газар бии, тэрэниие жэгдэлхэ хэрэгтэй.

Тиигэжэ энэ жэлдэ нёдондонойхиhоо дутуугүй ургаса абаха hанаан бии. Оролдоношьебди.

Гадна зарим луговодууд хабартаа сабшалангай хагда галдаха гэжэ оролдодог. Тэрэниие би зүбшөөхэгүй байнаб. Яахадааб гэхэдэ, сабшалан галдахада элдэб үнэтэ ногооной үрэhэн шатажа болохо бшуу. Илангаяа хүлэртэй (торфтой) газарта гал табижа болохогүй.

Республика, аймаг дотор сабшалан hайжаруулха габшагай хоёр hара ябажа байна. Энэ үедэ манай колхозой луговодууд, лугомелиоративна отряд хараалhан түсэбөө дүүргэхэ бэзэ гэжэ найдагдана. Мартын хорёодоор колхозой луговодуудай суглаан боложо, энэ жэлдэ хэхэ хүдэлмэрээ тодорхойлhон, түсэб даабарла абаhан байна. Тиигэжэ агууехэ багша В. И. Ленинэй түрэhөөр зуун жэлэй ойе ажалай эрхим бэлэгээр, баян ургасаар угтаха байhамнай дамжаггүй.

Д. Д. ЖАПОВ,
Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговод.

ШЭНЭ ТАСС hОНИН

НИИСЛЭЛДЭ БАЯР ЁhОЛОЛОЙ СУГЛААНУУД БОЛОНО

МОСКВА. (ТАСС). Владимир Ильич Ленинэй түрэhөөр 99 жэлэй ойдо зорюулhан баяр ёhололой суглаанууд ниислэлэй районуудта эхилбэ.

Ленинградска районой партийна, совет, профсоюзай ба комсомолой эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, промышленна предприятинууд ба барилгануудай түрүүшүүл, эрдэм наука ба соёл культурын ажал ябуулагшад суглаанда ерээ. КПСС-эй Московско городской комитедэй секретарь **А. П. Шапошникова** элидхэл хэбэ.

Ленинэй түрэhэн үдэртэ зорюулагдаhан суглаанууд ниислэл хотын бусад районуудай хэдэ хэдэн предприятинууд, эмхи зургаануудта мүн лэ болоо.

ОНСО ШАЛГАРhАНАЙ ДЭЭДЭ ЗЭРГЫН ТЭМДЭГ

Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргын бии болгогдоhоор 35 жэл гүйсэбэ

35 жэлэй саана, 1934 оной апрелиин 16-да, СССР-эй ЦИК Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ бии болгоhон юм. Энэ нэрэ зэргэ орон дотороо шалгарhанай түлөө эгээл дээдэ зэргын онсо тэмдэг болгон үгтэдэг. Эрэлхэг баатаршалга гаргахадаа, гүрэнэй үмэнэ нэгэ нэгээрээ гү, али бүлэг бүлэгөөрөө габьяа туйлаhанай түлөө иимэ нэрэ зэргэ олгогдоно.

Челюскинцүүдые абарhанайнь түлөө совет лётчигууд А. В. Ляпидевский, С. А. Леваневский, В. С. Молоков, Н. П. Каманин, М. Т. Слепнев, М. В. Водопьянов, И. В. Доронин гэгшэдтэ Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ 1934 оной апрелиин 20-до түрүүшынхеэ олгогдоhон.

Эдэнэр—Соведүүдэй ороной түрүүшын геройнууд. Тэрэ гэhээр 12 мянга 415 хүн Советскэ Союзай Герой болоо гээд СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй шагналай таhагhаа ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэбэ. Тэдэнэй дунда 91 эхэнэр бии. Эхэ ороноймнай 118 алдарта хүбүүд «Алтан одон» гэжэ медальда хоёр-хоёр дахин хүртөө. Гурбан хүн—С. М. Буденный, И. Н. Кожедуб, А. И. Покрышкин Геройн нэрэ зэргэдэ гурба дахин хүртэнхэй. Харин суута совет полководец Г. К. Жуковта Геройн нэрэ зэргэ дүрбэ дахин олгогдонхой.

СССР-эй гүрэнэй хилые хамгаалха үедөө гаргаhан баатаршалга ба эрэлхэг зоригойнь түлөө младша сержант Ю. В. Бабанский, ахалагша лейтенант В. Д. Бубенин, мүн наhа бараhан полковник Д. В. Леонов, ахалагша лейтенант И. И. Стрельников гэгшэдтэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиум байгша оной мартын 21-нэйнгээ Указаар Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгоо.

Эрхим хүбүүдэйнгээ баатаршалгые Эхэ оромнай хүндэтэ нэрэ зэргээр тэмдэглэдэг. Советскэ Союзай Геройнууд манай орон дотор онсо хүндэтэй юм. Тэдэнэртэ Ленинэй орден—ССР Союзай дээдэ шагнал, «Алтан одон» медаль барюулагдадаг, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй грамота үгтэдэг. Хоёр дахин Герой болоhон хүнэй түрэhэн нютагта бронзоор шудхагдаhан бюст бодхоогдодог.

(ТАСС).

ЭРХИМ КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ТУГУУД БАРЮУЛАГДАА

СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын коллеги, хүдөө ажахын, бэлэдхэлэй хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай профсоюзай ЦК-гай президиум ороной зононуудтахи колхоз, совхозуудай болон гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудай хоорондо дэлгэрhэн 1968 оной социалис мүрысөөнэй дүн гаргаба. В. И. Ленинэй түрэhөөр зуун жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө мүрысөөндэ оролсоhон түрүү ажахынууд хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ тушааха, таряалангай ургаса, мал ажалай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ доошолуулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ гэhэн социалис уялгануудаа дүүргэжэ, үлүүлэн дүүргэжэ шадаа.

608 ажахы—324 колхоз, 284 совхоз—мүрысөөндэ илаа гэжэ тоологдобо. Тэдэ ажахынуудта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугууд, нэгэдэхи мүнгэн шан барюулагдаа.

Азербайджанай ССР-эй С. Орджоникидзиин нэрэмжэтэ совхоздо, Ленинградска областиин «Детскосельский», Липецкэ областиин «Коммунар», Литовско ССР-эй «Бейнорава», Москвагай областиин «Белая дача», Новосибирскэ областиин «Мошковский», Оренбургска областиин «Кульминский», Свердловско областиин «Каменский», Башкирай АССР-эй «Матраевский», Узбегэй ССР-эй Кашкадарьинска областиин С. М. Кировэй нэрэмжэтэ болон бусад совхозуудта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй Улаан тугууд, нэгэдэхи мүнгэн шангууд барюулагдаа.

СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, хүдөө ажахын, бэлэдхэлэй хүдэлмэришэдэй болон алба хаагшадай профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугууд, нэгэдэхи мүнгэн шангууд хэдэн зуугаад ажахынуудта үгтэхэ.

(ТАСС).

МАНАЙ ОРОНОЙ АЙЛШАД

Хариин оронуудай туристнуудай фирмэнүүд, транспортна компаниинуудай түлөөлэгшэд Москва ерээ. «Интурист» нэгэдэлээр зарлагдажа, апрелиин 15-да нээгдэhэн конференцидэ эдэнэр хабаадаха юм. СССР-тэ хариин туризм хүгжөөхэ түсэбүүдтэй танилсуулга тус конференциин гол зорилго болоно.

Табан түбиин гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй эндэ сугларhаниинь конференцидэ олон тоото түлөөлэгшэдэй хабаадаhые гэршэлнэ. Мүнөө «Интурист» хариин гүрэнэй 600 компанитай холбоо байгууланхай.

Туристнуудай мүнөө жэлэй аяншалга В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэлэй тэмдэг доро үнгэрнэ. Владимир Ильичэй ажабайдал, ажал ябуулгатай холбоотой газарнуудаар аяншалга эмхидхэхые гуйhан мэдүүлгэнүүд хаа хаанаhаа олоор ороно. Совет арадай ажабайдал, ажал хүдэлмэритэй, агууехэ Ленинэй захяагай бодото дээрээ ямараар бэелүүлэгдэжэ байhан тухай танилсуулха юм.

(ТАСС).

«КОСМОС-279» НИИДХҮҮЛЭГДЭЭ

«Космос-279» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одон 1969 оной апрелиин 15-да Советскэ Союзhаа дэгдээгдээ.

(ТАСС).

СССР-тэ албанай хэрэгээр айлшалан ерэбэ

СССР-эй Оборонын министр, Советскэ Союзай маршал А. А. Гречкын уряалаар ПНР-эй Национальна оборонын министр, генерал брони Войцех Ярузельский түрүүтэй Польшын Арадай Республикын сэрэгэй делегаци албанай хэрэгээр, хани ёhoop апрелиин 15-да Москва ерээ.

(ТАСС).

…РАН ЗОХЁОЛШОДОЙ ЕХЭ ХУРАЛДААН

Хоердохи үдэр

…р, апрелиин 16-да, Буряадай АССР-эй …рэй Соведэй байшангай конференц-зал…ын уран зохёолшодой VI съезд хүдэлм…элүүлбэ.

… журналай главна редактор А. А. Баль…лэхэ зуураа, залуу үетэниие зүбөөр хү…эрэгтэ сэрэгэй-патриотическа темын тон…ые онсолон тэмдэглээ. Шэтын уран зо…ланэhөө үгэ хэлэhэн Григорий Кобяков …этайгаар хүдэлхые, бэе бэедээ саг үр…лые уряалхаhаа гадна, шэтынхидэй зо… «Байгал» журналда тунхаглахада ехэ … гэжэ дурадхаба.

…Москва хотодо үнгэргэгдэhэн залуу уран … бүхэсоюзна зүблөөндэ хабаадалсаhан …амбуев үгэ хэлэхэдээ, саашанхи твор…ынь тус зүблөөнэй аша туhатай байhые…

…е хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ үхибүүдэй жур…этайгаар нүлөөлхэ hэн гэжэ поэт Цы…дмаев үгэ хэлэхэдээ дурадхаба. Нүхэр … дурадхалые бусадшье зохёолшод хани…жэбэ. Буряадай мэдээжэ поэтесса Цырен-Дулма Дондокова үгэ хэлэхэдээ, ажалша бэрхэ хүнүүдтэй саг үргэлжэ уулзахада ехэ туhатай, республикын аймагуудаар үнгэргэгдэhэн, үнгэргэгдэжэшье байhан Буряадай литература болон искусствын декаданууд зохёохы ажалдамнай эршэ зориг бадаруулна гэжэ мэдүүлбэ.

Уран зохёолшод болон журналистнуудай өөр хоорондоо холбоо барисаатайгаар хүдэлжэ, мүнөө үеын эрилтэдэ харюусама, үндэр хэмжээнэй, гүн удхатай, партийна hудалтай зохёолнуудые бэшэхые «Правда Бурятии» газетын редактор П. В. Кондрашов уряалба. Буряадай ахамад зохёолшодой нэгэн Дольён Мадасон өөрын литературна музей эмхидхэхэ гэhэн дурадхал оруулаа. Агын Буряадай национальна округой литературна нэгэдэлэй түрүүлэгшэ поэт Арсалан Жамбалон үгэ хэлэхэдээ, малшад болон хонишодто дүтэ байжа хүдэлхэдэ аша туhатай гэжэ онсо тэмдэглээ.

Съезд дээрэ КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь А. А. Бадиев үгэ хэлээ.

hүүлээрнь съезд Буряадай Уран зохёолшодой холбооной правлениие шэнээр, мүн РСФСР-эй Уран зохёолшодой III съезддэ делегадуудые hунгаа.

Энээгээр съезд хүдэлмэрээ дүүргээ. Съездын хүдэлмэри тухай манай газетын ойрын номерто уншахат.

Буряадай уран зохёолшодой VI съездын заседаниин зал соо.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИНУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

НЭЭМЭЛ СУГЛААН

Үнгэрэгшэ үбэл саһатай хүйтэн байгаа. Имагтал ниимэ сагта түмэр замшадай ажалынь хүндэрдэг, харгыдань һанаанда ороогүй бэрхэшээлнүүд дайралдадаг гээшэ. Тиигэжэ үбэлэй һаранuудта Зүүн Сибиринн түмэр замай Улаан-Үдын отделенидэ ажалай бүтээсэ нилээд доошолоо. Локомотив болон вагонууд муугаар ашаглагдажа, ашаа шэрэлгэ һаатаа.

Теэд мүнөө үбэлэй шэмэрүүн шанга хаһа үнгэржэ, хабарай урин дулаан сагай газаа ороод байхада, түмэр замшад ямар зорилго табинаб? һаяхан эндэ партийна нээмэл суглаан болоео, шухала асуудал зүбшэгдөө. Отделениин таһагай начальник нүхэр Чмелев элидхэл хэхэдээ, вагонно паркын бүтээсэ багатайгаар ашаглагдаһан тушаа тодорхой жэшээнүүдые дурдаба. Үнгэрэгшэ январь һарада түмэр замай Улаан-Үдын отделенидэ сүүдхэдөө хамта 120 вагон хооһоржо, ашаа тэгдэхээр болодог байгаа. Гэбэшье февраль, март һаранuудта вагонууд үшөө муугаар ашаглагдаа. Түмэр харгын станцинуудаар буулгаадаха ашаатай, мүн хоохолодохо вагонууд олон үзэгдэһэн байна. Гадна зарим вагонууд эбдэрхэй байжа, удаан сат соо хэрэглэгдөөгүй бшуу. Поездүүд локомотивуудай һэлгэгдэхые хүлеэжэ, нилээд сагаа барадаг байгаа.

Нүхэр Чмелевой элидхэлые коммунистнууд, эдэбхитэй зүбшэн хэлсэхэдээ, ажалайнь дутуу дундануд юун дээрэһээ үзэгдэнэб гэжэ тобшолоо. Тэдэнэр отделениингээ хүтэлбэрилхы тушаалтадай ажалаа эмхигүйгөөр ударидаһан дээрэһээ ажалай бүтээсэ доошолоо гэжэ тэмдэглэһэн байна. Хүдэлмэриин гол дутагдалнууд тухай хэлсэхэдээ, манай Буряадай республикада гансашье түмэр харгы бэшэ, бүхы замуудай, тэрэ тоодо автомобилина транспорт мууса ашаглагдана гэжэ олон хүнүүд хөөрэбэ. Юуб гэхэдэ, холын ашаа шэрэлгэ түмэр замшадта найдагдадагшье һаань, зарим станцинуудта ойро шэрэгдэхэ ашаанууд олон хоногоор хэбтэнэ. Тэрэниие автомашинаар шэрэхэ арга бии бшуу. Тиимэһээ коммунистнууд Буряадай АССР-тэ бүхы зүйлэй транспорт зүбөөр, гүрэндэ ашагтайгаар хэрэглэжэ байха тухай хүтэлбэрилхы органдо һанамжалба. Жэшээнь, Улаан-Үдын пристаньһаа Заудинск станци хүрэтэр орооһо тарлан вагонуудта ашагдажа абаашагдадаг гээшэ. Энэмнай ямар ехэ гаргашатай гээшэб!

Отделениин коммунистнууд, эдэбхитэд нээмэл партийна суглаан дээрээ транспортна техникые зүбөөр хэрэглэхэ тушаа зүб асуудал табина. Энээнтэй хамта, вагон болон локомотивуудые ямаршье шалтагаангүйгөөр һаатаалда оруулдаг хүтэлбэрилэгшэд суглаан дээрэ шүүмжэлэгдээ. Коммунистнууд ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхэ шухала асуудал бүхы ажалшадайнгаа хабаадалгатайгаар зүбшэжэ, зохихо тогтоол батала абаба.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

ХҮТЭЛБЭРИ ҺУЛАДАНА

КПСС-эй Зэдын райкомой бюро нёдондо комсомолой организацинуудые партийна талаар хүтэлбэрилхэ хэрэг һайжаруулха зорилгоор дэлгэрэнгы хэмжээ ябуулганууды хараалһан юм. Тэрэ гэһээр яһала ехэ саг үнгэрөө.

Тэдэ хэмжээнүүдэй хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байһые хинан шалгаха хүсэлэнтэйгөөр һая КПСС-эй райкомой бюро Оёрой совхозой парткомой секретарь нүхэр Калмыкинай тоосоое заседани дээрэ зүбшэн хэлсэбэ. Тиигэхэ зуураа тус партком, эхин организацинууд партийна хүтэлбэриеэ үшөөл ёһоор һайжаруулжа шадаагүй, комсомолой организацинуудта бодото туһаламжа хүсэд үзүүлдэггүй байһаниинь элирээ.

Совхозой комсомолой организаци 112 гэшүүдтэй юм. Тэдэнһээ миил гуша хүрэхэгүй хүнүүд ажахын гол һалбаринууд дээрэ хүдэлнэ. Иигэжэ түрүү зэргэдэ ябаха гол үүргэеэ олонхи комсомолшууд хангалтагүйгөөр бэелүүлнэ. Комсомол доторой хүдэлмэри һулаар табигданхай байба.

Иимэ байдалай түлөө парткомой секретарь бюро дээрэ яһалахан зэмэлүүлээ.

Г. БАДМАЖАПОВ,
КПСС-эй райкомой инструктор.

УҺАЛАГДАДАГ ГАЗАРҺАА—ҮНДЭР УРГАСА

МАНАЙ республикын ажахынуудта бүхыдөө 164 мянган га уһалагдадаг газар бии тоотой. Тиихэдэ уһа намагһаа хатаагдаһан, шииг нойто элбэгтэй 29 мянган га газар бии. Тэрэнһээ гадна, бүлүүр станци болон бусад оньһон түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэжэ, гол горходой эрье шадархи үшөө 15 мянган га сабшалан, тарялан уһалуулха арга байна.

Хэнэйшье мэдэһээр уһалагдадаг, шииг нойтоор таһалдадаггүй газар гээшэмнай айхабтар ехэ баялиг болоно. Тэрэ газарые һайнаар уһалжа шадаал һаа, ямаршье ган гасуур һаад хэхэгүй, тэндэһээ орооһо тарияанай, хартаабхын, овощой болон малай эдихэ тэжээлэй ургамалнуудай элбэг баян ургаса абтаха байна бшуу.

Энэ жэлдэ колхоз, совхозууднай уһалагдадаг тарялан дээрэһээ түсэбөөр хараалагдаһан ургасаяа абажа шадаад байбал, хамта 28 мянган тонно тарияа, 20 мянган тонно хартаабха, 30 мянган тонно силос болон корнеплодуудые, 18 мянган тонно овощ, мүн уһалууриин сабшалангһаа 175 мянган тонно үбһэ хуряажа абаха зэргэтэй. Ондоогоор хэлэбэл, уһалагдадаг тарялангай га бүриһөө 18—20 центнер тарияа, 150 центнер силосэй ургамал, 120 центнер хартаабха, сабшалангай га бүриһөө 15—18 центнер үбһэ абаха ёһотой болонобди.

Эды шэнээн ургаса абаха арга боломжошье гүйсэд бии. Энээниие олохон түрүү ажахынуудаймнай дүй дүршэл элитээр гэршэлнэ. Жэшээлхэдэ, Бэшүүрэй аймагай «Рассвет» колхоз нёдондо уһалагдадаг бүхы 480 га тарялангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 20 гаран центнер тарияа ургуулаа. Хяагтын аймагай «Родина» колхоз, Улаан-Үдын аймагай Ивалгын ажахы баһал га бүриһөө 20 центнерһээ дээшэ тарияа хуряана. Тэрэшэлэн Бэшүүрэй аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз, Хяагтын аймагай Хүдэриин совхоз уһалагдадаг газарта кукуруза тарияад, га бүриһөө 200—250 центнер ногоон намаа абана. Мүн тиимэ газарта кукузику тарижа, га бүриһөө 450—500 центнер ургаса хуряадаг ажахынуудшье бии.

Хяагтын аймагай ажахынууд һүүлэй табан жэлдэ бүхы 5 мянган гектар уһалагдадаг сабшалангай га бүриһөө 20 центнер үбһэ алгадгүй абана. Тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй аймагай «Заганский», Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд уһалууриин сабшалангай га бүриһөө 25—27 центнер үбһэ хуряадаг юм.

Теэд уһалагдадаг газараар яһала элбэгшье һаа, олонхи колхоз, совхозууд тэрэнээ үшөөл ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ шаданагүй, тогтууритай һайн ургаса абажа биранагүй гэжэ хэлэхэ шухала.

Зарим ушарта уһалагдадаг, шииг нойто элбэгтэй газартаа ёһотойл ашаг үрэ гарахаар, үнэтэ һайн ургамалнуудые тарихын орондо муртэй ургаса үгэдэггүй зелёнко, обёос гэхэ мэтые таридаг. Олохон ажахынуудта уһалагдадаг газарынь эзэтэй болгогдоогүй, тэндэ саг үргэлжэ хүдэлхэ отряд, звенонууд эмхидхэгдээгүй байха юм. Уһалууриин сабшалан, тарялан дээрэ наг шэбхэ өөдэтэй гаргагданагүй. Газараа ханалгатай һайнаар уһалнагүй, тэндэ таригдаһан ургамалнуудай хойноһоо зохихо харууһа эмхидхэнэгүй. Тиигээд тэдэнэр һүүлдэнь уһалууриимнай газарһаа муртэй ашаг үрэ гаранагүй, үлүү гаргаша хэгдээд лэ һалана гэжэ гэмэрэлдэжэ байдаг.

Байгша ондо эдэ бүхы дутагдалнуудые усадхажа, уһалагдадаг тарялан, сабшалангые бодото эзэн ёһоор хэрэглэжэ, тэндэһээ элбэг баян ургаса абахын тула бүхы хэрэгтэй юумэ хэхэ зэргэтэйбди. Илангаяа энэ жэлдэ бүхы аймагуудта саһан муртэй ороогүй, хуурай ганданги уларилтай хабарай боложо байхада, аргатайл һаань—тохомойшье шэнээн газар үлөөнгүй уһалха гээшэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ удха шанартай болоод байна.

Эгээл мүнөө үедэ колхозуудай правлени, совхозуудай дирекцинүүд, мэргэжэлтэд уһалагдадаг газартаа ямар ургамал тарияа һаамнай таарамжатайб, үндэр баян ургаса хуряахын тула тэндэ агротехническа ямар хүдэлмэри хэхэб гэжэ бүхы талаһаань бодомжолхо, нарийнаар түсэблэхэ ёһотой.

Тиигэбэшье колхоз, совхозуудта ябажа үзэхэдэ, олонхи ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд үнгэрһэн жэлнүүдэйнгээ алдуу эндүүһээ зохихо тобшолол хээгүй, энэ жэлэйшье сагай уларилай байдалые хараадаа абаагүй, һанаа амар һуунад. Жэшээлхэдэ, аймагуудта аяар 2200 га зелёнко уһалагдана. Мүн 1770 га уһалууриин газар паар болгогдохонь. Илангаяа Баргажанай аймагай ажахынууд уһалагдадаг нилээд ехэ газарта зелёнко тариха, заримыень паар болгожо хахалха гэжэ байнхай. Бэшүүрэй, Загарайн, Хориин аймагуудай колхоз, совхозууд баһал уһалуурнингаа ехэхэн газарые паар болгохоор түсэблөө.

Энээниие зүб гэхын яашье аргагүй. Һайн ургаса үгэхөөр үнэтэ ургамалнуудыел уһалагдадаг газартаа тариха байна. Тиихэдэ уһалагдажа, мүнөө жэлдэ элбэг баян ургаса үгэхөөр газарые паар болгожо хахалха гээшэмнай хэр зүб бэ? Энээн тухай бодожо үзэхөөр.

Уһалагдадаг бүхы тарялан, сабшалангые эзэтэй болгохо, тэндэ орооһо тарияа, силосэй ургамалнуудые, хартаабха, овощ ургуулхэ тусхай оньһожоруулагдаһан звенонуудые эмхидхэхэ гээшэ мүнөөдэрэй зайлашагүй шухала асуудал болоно. Манай һанахада, звено бүхэндэ 150—200 гектар, уһалагдадаг газар даалгабал, тэдэниие бүхы хэрэгтэй техникэ, зэмсэгээр хангабал зохисотой байна.

Гадна бүхы уһалууриин газарта агропаспорт табижа, тэрээн соонь агромелиоративна ямар хүдэлмэри ямар болзорто хэгдэхэб, үтэгжүүлгэ хэды шэнээн оруулагдахаб, хайшан гээд, хэды шэнээн нормотойгоор уһалагдахаб, ажалайнь түлөөһэн ямараар үгтэхэб гэжэ тодоор харуулха шухала. Тэрэнэй үндэһөөр звенонууд ажалаа эмхидхэхэ зэргэтэй.

Тарияанай газарые уһалха гээшэ нилээд ажал ехэтэй хүшэрхэн хүдэлмэри байна. Тиимэһээ тэрэниие шадаал һаа һайса оньһожоруулха хэрэгтэй. Түрүү ажахынуудай дүй дүршэл дээрэһээ харахада, тэдэнэр «МТЗ» тракторта буразда татадаг тусхай культиватор шагтагалжа, тэгшэ газарта олон зурууд бураздаа гаргаад, тэдээн уруугаа уһа оруулха ханаабуудые «КЗ4-03» түхеэрэлгээр татажа үгэнэ. Тиигэжэ тарияанай газарые бураздаагаар уһалхада ажалай бүтээсэ 2—3 дахин дээшэлнэ. Хэрбээ газарайнь нюуругай тэгшэ бэшэ, доботой, хонхор ёнхортой байгаа һаань, гол һубагуудһаа хажуу тээшэнь багахан ханаабуудые татаад, тэндээ уһа дээгүүр сасадаг «ДДН-45» түхэлэй түхеэрэлгэ тодхожо, уһалхада таарамжатай. Илангаяа уһалагдадаг газараар ехэ Сэлэнгын, Онохойн, Баргажанай, Эрхирэгэй совхозууд, Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахы, Бэшүүрэй, Хяагтын олонхи колхоз, совхозууд тиимэ оньһон машинануудые үргэнөөр хэрэглэхэ арга боломжотой байна.

Уһалууриин нормые зүбөөр сахиха, һайн шанартайгаар уһалхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха шухала. Хабартаа тарияанай газар һайса шииктүүлхын тула гектар бүхэндэ 700—800 кубометр уһа жэгдээр табиха ёһотой. Тиихэдээ түрүүн газараа хахалаад, һүүлдэнь уһаяа табиха байна. Харин түрүүн уһалжархёод, һүүлдэнь газараа хахалдаг ябадалые огтолон болюулха хэрэгтэй. Энээнһээ боложо, газарай хүрьһэн хатана, тарилгын хүдэлмэришье гэдэргэ татагдана ха.

Газарайнь хэр һайн шанартайгаар уһалагдаһаниие урид шалгажа үзөөд, уһалагшадай ажалай түлөөһые үгэхэ ёһотой.

Хэнэйшье мэдэһээр, тарялан, сабшалангай ургасые гансахан уһалууриин лэ хүсөөр эрид дээшэлүүлхэнь бэрхэтэй. Харин тэндэ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр гаргажа, зүбөөр тараагаад байбал, илангаяа ган гасуур жэлдэ һайн ургаса абтаха ушартай. Тиимэһээ колхоз, совхоз бүхэндэ бии байһан минеральна үтэгжүүлгые нэн түрүүн уһалагдадаг газартал гаргаха байна. Хүнгэншэг, үрэжэл багатайшаг хүрьһэтэй газарта наг шэбхэ шадаал һаа ехээр гаргаха.

Манай республикын ажахынуудта бүхыдөө абтадаг үбһэнэй 50 процентнь уһалагдадаг сабшалан дээрэһээ хуряагдана бшуу. Эгээл тиимэһээ сабшалангай ургасые эрид дээшэлүүлхэ асуудал баһал зайлашагүй шухала болоно.

Сабшалан дээрэ ямар хүдэлмэри хэгдэхэ болоноб? Нэн түрүүн хүрзэ, лоом гэхэ мэтэ гарай зэмсэгтэй жэжэ звенонуудай орондо, бэеэ даађан, тусхай оньһожоруулагдаһан отрядуудые хаа хаанагүй бии болгохо байна. Тиигээгүй сагтаа уһалагдадаг сабшалангай ургасые эрид дээшэлүүлхэнь бэрхэтэй.

Энээниие хараада абажа, КПСС-эй обкомой бюро, республикын Министрнүүдэй Совет энэ оной мартын 15-һаа майн 15 болотор сабшалан дээрэ габшагай шангаар хүдэлхэ хоёр һара соносхоо һэн. Мүнөө олонхи ажахынууд сабшалан дээрээ наг шэбхэ зөөжэ, уһалууриин хаалта, һубаг, ханаабуудые заһажа, посхоод бариха һаднаг, һургааг бэлдэжэ, оньһожоруулагдаһан отряд, бригадануудые эмхидхэжэ байнхай.

Гэхэтэй хамта зарим ажахынуудта энэ талаар биратай хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Луговодуудай бригада, отрядуудта жэл соо хэды шэнээн, ямар хүдэлмэри хэхэб гэжэ тодо һайн түсэб, даабари табижа үгөөгүй, ажалай... тодорхойлоогүй бай... һээ боложо, зарим к... зуудта тиимэ бри... эмхидхэгдэһэн нэрэ... дэнь хүсэд һайнаар ... лээдүй.

Эдэ бүхы дутуу ... дары усадхажа, ... эршэтэй шанга ... далайсатайгаар яб... Бүри ойрын үдэр... риин һубаг ханааб, ... нуудые хүсэд бэлэн ... най урдажа эхилхэ... сабшалан, тарялан ... хаар бэлэн байха шу... дэ гол горходто уһа... һаниие хараада аба... сэд гэдэхые хүлеэжэ ... ры уһалжа захалха ... най дэмы урдажа ари... газараа һүниндөөшье ... бүхы бүлүүр станци... гэжэ, гол горхо, нуу... эрье шадархи газарт... байна.

Тэрэшэлэн Үдэ, Хуж... тэ голнуудта хаалта ... уһыень хажуу тээш... сабшалан, бэлшээри ... раахада ланаб. Газар... эхилхын урда тэндэ ... ральна үтэгжүүлгэ г... ха ёһотой.

Эгээл энэ үедэ айма... луурин системэнүү... ниин хүдэлмэрилэгша... тэд газарай ямараар ... байһаниие үдэр бүри ... нэн хараха, шалгаха ... «Сельхозтехникын», Б... зай организацинууд ба... хүдэлмэриин хажуу ... зэргэгүй. Илангаяа ду... зар уһалагшадые ту... сабхяар, элдэб оньһон ... зэмсэг, хэрэгсэлээр ха...

Нэгэ үгөөр хэлэбэл ... ЦК-гай октябриин Пл... хэбэри хүсэндэнь хүр... мүрысэн, уһалагда... ашаг үрэтэйгөөр хэрэ... һээ орооһо тарияа, харта... тэжээлэй ургамалну... ехээр абахын түлөө бү... сэел.

В. БОЛ...
республикын мели... уһанай ажахы...

Хэжэнгын аймагай Худанай совхоздо сабшалан, бэлшээри һайжаруулха габшагай хоёр һарын үедэ нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагданхай. Энэ совхоздо тусхай лугомелиоративна отрядтай. Отрядай хүсөөр энэ жэлдэ 400 гектар газар сэбэрлэгдэжэ, габшалгай болгогдохо юм. Габшагай хоёр һарын эхилһэнһээ хойшо отрядай хүсөөр 180 гектар газар бургааһанһаа сэбэрлэгдээ. Сабшалан һайжаруулха хүдэлмэридэ совхозой залуу тракторист Гунга Цырендылыков һайнаар ажаллана. Ч-Д. Санжижаповай хүтэлбэрилдэг механизаторнуудай бригада энэ үе соо тарялан дээрэ 3 мянгаһаа үлүү гектар газар шэбхэ гаргаба. ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Тракторист Г. Цыренжимитов, совхозой мелиоратор Б. Санжимитыпов. 2. Совхозой тарялан дээрэ наг шэбхэ гаргадана.

Э. ЛАПИНАЙ фото.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ БАРИЛГАНУУД

БЭЛЭДХЭЛ ТҮЛЭГ ДУНДАА

Заахан модон гэр. Столой тэ дунда һууһан нэгэ хүн телефоноор хөөрэлдэжэ, барилгын мүнөө үеын байдал тухай хэндэшьеб тэрэ элидхэнэ. Эндэ сугларһан зарим хүнүүд бага сагын асуудал ябуул шиидхээдхинэ. Нүгөөдэ зариман лаб һуунхай, хоорондоо аалиханаар хөөрэлдэнэд. Телефон барһан хүнэй хөөрэлдөөгөө дүүргэһэнэй удаа оройдоо хэдыхэн минутын зүблөөн үнгэргэгдэбэ.

— Хүдэлмэришэдые бэлдэхэ асуудал эгээл шухала болонхой. Ямар һанамжа, дуралхал бииб?

— Техническэ мэргэжэлэй училищи ошожо ерэл даа. Ямар мэргэжэлтэдые үгэжэ шадаха байнаб?

—Шөтын заводто хэдэн хүниие эльгээхэ хэрэгтэй. Хоёр-гурбан һара соо ажалайнгаа технологи шудалаад ерэнэ бээ.

Энэ жэлдэ продукци үгэжэ эхилхэ силикатна хирпиисын заводто ажаллаха хүдэлмэришэдые бэлдэхэ тухай тэдэнэр хөөрэлдөө. Хараалһанаа бэелүүлхэ даабари хүнүүдтэ үгтөө. Баригдажа байгаа заводой директор И. А. Аристов, главна энергетик О. М. Малахов, түхеэрэлгэнүүдые хабсарган табиха участогай начальник Б. Ф. Мустафа болон бусад хүдэлмэришэдэй кадрнуудые бэлдэхэ тухай асуудал шиидхээд, завод соогуур ябажа хараба.

Котельнэ. Заводой бүхы түхеэрэлгэнүүдые хүдэлгэхэ халуун уурал гаргаха мантан котёлнууд, уурал дамжуулха соргонууд хабсаргагдажа байнхай. Гурбан котёлой нэгэниинь хабсаргагдажа дүүрээд, ойрын үдэрнүүдтэ ашаглалгада тушаагдахань. Тиихэтэй хамта завод халуун ууралаар дулаасуулагдажа, барилгын һүүлшын хүдэлмэри хэгдэхэ юм. Заводой барилга гол түлэб дүүргэгдээ, досоо талынь ажал үлэнхэй. Тэрэниие хэхын тула дулаан агаар хэрэгтэй болоо.

Силикатна хирпиисэ үйлэдбэрилгэдэ хэрэглэгдэхэ элһэ, избёосхо һагшаха, дамжуулаг ябуулха томо бункернууд тодхогдонхой. Тэдэниие хүдэлгэхын тула бэлэдхэлэй һүүлшын хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Саашаа ошоходо, заводой главна корпус. Тэрэнь прессовэ болон автоклавна хоёр отделенитэй. Хирпиисэ үйлэдбэрилхэ, халуун уралда байлгажа хатуужуулха, бэлэн болоһон продукци вагонеткэнүүдээр зөөхэ гэхэ мэтэ хүдэлмэри дуүһан эндэ хэгдэхэ юм.

Завод соо хүлгөөтэй. Түхеэрэлгэнүүдые хабсарган тодхогшод сүлөөгүйхэн ажаллана. Заводой бүхы үйлэдбэри оньһожоруулагдаһан, автомат шахуу аргаар бүтээгдэхэ юм. Тиимэһээ хүсэ ехэтэй олон түхеэрэлгэ, автоклав, автопресс, хирпиисэ автомат аргаар ябталха түхеэрэлгэ абтаад, хабсаргагдажа байна.

— Республика доторнай түрүүшын иимэ завод баригдажа байна. Хабсаргагдажа байгаа түхеэрэлгэнүүд орёо оньһон, хүсэ ехэтэй юм. Ажалдамнай олон бэрхэшээл дайралдана. Гэбэшье даабаряа богони болзор соо дүүргэхэ хүсэлтэйбди,— гэжэ Борис Федорович Мустафа тайлбарилна.

Силикатна хирпиисэ гаргаха завод республикадамнай шухала хэрэгтэй болонхой. Шэнэ барилганuудта хирпиисэ ехээр дутагдана. Тиимэһээ тус завод энэ жэлэй хугасаада ашаглалгада тушаагдаха түрүүшын ээлжээнэй барилга гэжэ тоологдоно. Завод байгша ондо түрүүшын хэдэн миллион хирпиисэ үйлэдбэрилжэ, шэнэ барилганuудта эльгээхэ ёһотой юм. Июлиин нэгэнһээ продукци үгэжэ захалха болзор мүнөө тогтоогдонхой. Тиимэһээ бэлэдхэлэй хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдажа байна.

Хэгдэхэ ажал үшөө ехэ. Заводой шалые цементээр хушаһанай удаа түхеэрэлгэнүүдыень хүдэлгэжэ эхилхэ, туршаха хэрэгтэй болоно. Мүнөө хэрэгтэй мэргэжэлтэд ерэнхэй. Һаяын үдэрнүүдтэ дулаа үгэжэ эхилхэ нэгэ котел туршагдажа, бэлэдхэлэй һүүлшын хүдэлмэри дүүрэхэ ойртоо. Котелнын дэргэдэ химическэ лаборатори эмхидхэгдэхэ юм. Ууралай даралта, халуун уһ... котелнын түхеэрэлг... гаар шалгаха лабор... дэлмэрилэгшэд ... эхилээ.

Барилгада шухала ... ликатна хирпиисэ ... һээ, аяар Хабаровск... на. Заводой хүдэл... республикымнай ... нууд силикатна хирп... гагдаха юм. Сагаан ... катна хирпиисые ... тэй тааруулан, гэрэй ... хана бодхоохоодо гоё... дог. Саашадаа сили... сэ бүри ондоо үнгэтэ... бэрилэглэхэ, хана го... хэ шухала материал ... 1970 ондо хирпиисы... тые ондоо үнгэтэйг... лэн гаргаха гэжэ ...

Ашаглагдажа эх... шын жэлдэ завод ... хирпиисэ үйлэдбэр... тэрэнэй хүсэн ургэ... миллион хирпиисэ... болоно. Улаан хи... силикатна хирпиисы... гын технологи бүл... юм. Заводые ашагл... бэлэдхэлтэй холбоото... дал шиидхэгдэжэ ... малтан абаха өөрын ... хэглэжэ эхилээ. Тат... рилгын материалну... надһаа избёосхо ас... Хирпиисэ автомаш... ашаха кран-балка ... түмэр замай линия ...

— Ямаршье бари... шын үдэр, һарану... байдаг. Олон ас... гарадаг. Барилгын ... хэрэгтэй байһан... Тиимэһээ заводоо ... лалгада оруулха ... гэжэ заводой дирек... тий Александрович ... рэнэ.

Тус завод шухал... дай нэгэн. Тэрэнэй ... рилгын талмайну... һээр үнинэй. һүүлш... ри, бэлэдхэл түлэг ... лагдажа байна.

С. БАРД...

ХАНИ БАРИСААН—АГУУЕХЭ ТУЙЛАЛТА

ССОД-ой Соведэй сесси Москвада болобо

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо совет олонниитэ хэр бэлдэжэ байнаб? Москвада апрелиин 10-да нээгдэһэн Совет хани барисаанай бүлгэмүүдэй холбооной соведүүдэй сесси дээрэ энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Тус эмхиин президиумэй түрүүлэгшэ Н. В. Попова гайхамшагай ойн үдэрые һайндэрлэлгэтэй дашарамдуулан, хани барисаанай бүлгэмүүдэй холбооной бэелүүлхэ зорилгонууд тухай элидхэл хээ. Хани барисаанай бүлгэмүүдэй холбооондо хани барисаанай 52 бүлгэм, профессиональна 15 ассоциаци ба секцинүүд, нютагай 500 гаран отделени, хани барисаанай бүлгэмэй хамта 12 мянган гэшүүн оролсоно гэжэ мэдээсэбэ. Манай олонниитэ зон бүхы түбинүүдэй 5000 үлүүтэй эмхитэй холбоо байгууланхай. Совет хүнүүдэй нягта холбоо байгуулһан хани барисаанай 99 ассоциаци болон бүлгэм тэрэ тоодо оролсоно.

Харин бүлгэмүүдтэй хэһэн хэлсээнүүд ба табиһан түсэбүүд В. И. Лениндэ зорюулһан хэмжээ ябуулганууд болоно гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Харин оронуудтахи манай хүнинар Ленинэй түрэһэн ойн баярые үргэнөөр тэмдэглэхэ гэжэ шиидэнхэй. Дэлхэйн элдэб оронуудта Советскэ Союзай 100 шахуу декада ба долоон хоног үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. 42 гүрэндэ научно-теоретическэ конференцинүүд, хуралдаанууд, ленинскэ уншалганууд үнгэргэгдэжэ. Владимир Ильичэй ажабайдал ба ажал ябуулга тухай, тэрэнэй һургаалай бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байһан тухай хэдэн мянган лекци ба элидхэлнүүд хэгдэхэ.

Хэдэ хэдэн социалис оронуудай, мүн Баруун Европын ба Скандинавиин гүрэнүүдэй хани барисаанай бүлгэмүүд В. И. Ленинэй хилын саана байхадаа ажаһууһан, хүдэлмэрилһэн газарнуудта дурасхаалай самбаринуудые халаха, документнүүдые суглуулха шухала үүсхэл гаргаа.

(ТАСС).

Үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда

Экономическа харилсан туһалалсалгын Соведэй гүйсэдхэхы комитедэй 39-дэхи заседани Москвада апрелиин арбаадаар болоо. Гүйсэдхэхы комитедтэ оролсодог СЭВ-эй гэшүүн оронуудай—НРБ-гэй, ВНР-эй, ГДР-эй, ПНР-эй СРР-эй, СССР-эй, ЧССР-эй түлөөлэгшэд, мүн СФРЮ-гэй түлөөлэгшэд заседанида хабаадалсаа.

СЭВ-эй XXII сессиин шиидхэбэринүүдһээ үндэһэлһэн зорилгонууд тухай асуудал хаража үзөөд, СЭВ-эй органуудай ажал ябуулга ба харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ эдэ тогтоолнуудай шухала байһые хараадаа абаад, тэдэниие бэелүүлхэ дурадхалнуудые баталан абаа.

СЭВ-эй гэшүүн оронуудай экономическа болон научно-техническэ харилсаа холбооной бусад асуудалнууд заседани дээрэ хаража үзэгдөө.

Гүйсэдкомой заседани хани ёһоной, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

НОМОЙ ТАГ

«ДАЛАН ХУДАЛ»

Һаяхан Буряадай номой хэблэлээр «Далан худал» гэһэн онтохон, үльгэрнүүдэй согсолбори ород хэлэн дээрэ оршуулагдажа, үргэн ниитэ уншэгшэдэймнай гарта оробо. Энэ ном соо хомхой хободог, хэрзэгы тэнэг баяд, ноёдые уран үгөөрөө мэхэлһэн һүбэлгэн ухаатай Будамшуу, үнэн ба худал тухай үгаа һонирхолтойгоор, балшар заахан хүүгэдэй гүлмэрхэн ухаанда бүхөөр халуугдан орохоор бэшэгдэнхэй.

Гадна тус согсолбори соо захагүй үргэн дэлхэйн амитад, ургамалнууд тухай үльгэр домогууд яһала олоор тунхаглагданхай. Тиимэһээ энэ ном эдир заахан уншагшадта һайшаагдамаар бэлэг болон тараха ёһотой.

О. БЕРЕЗКОВ.

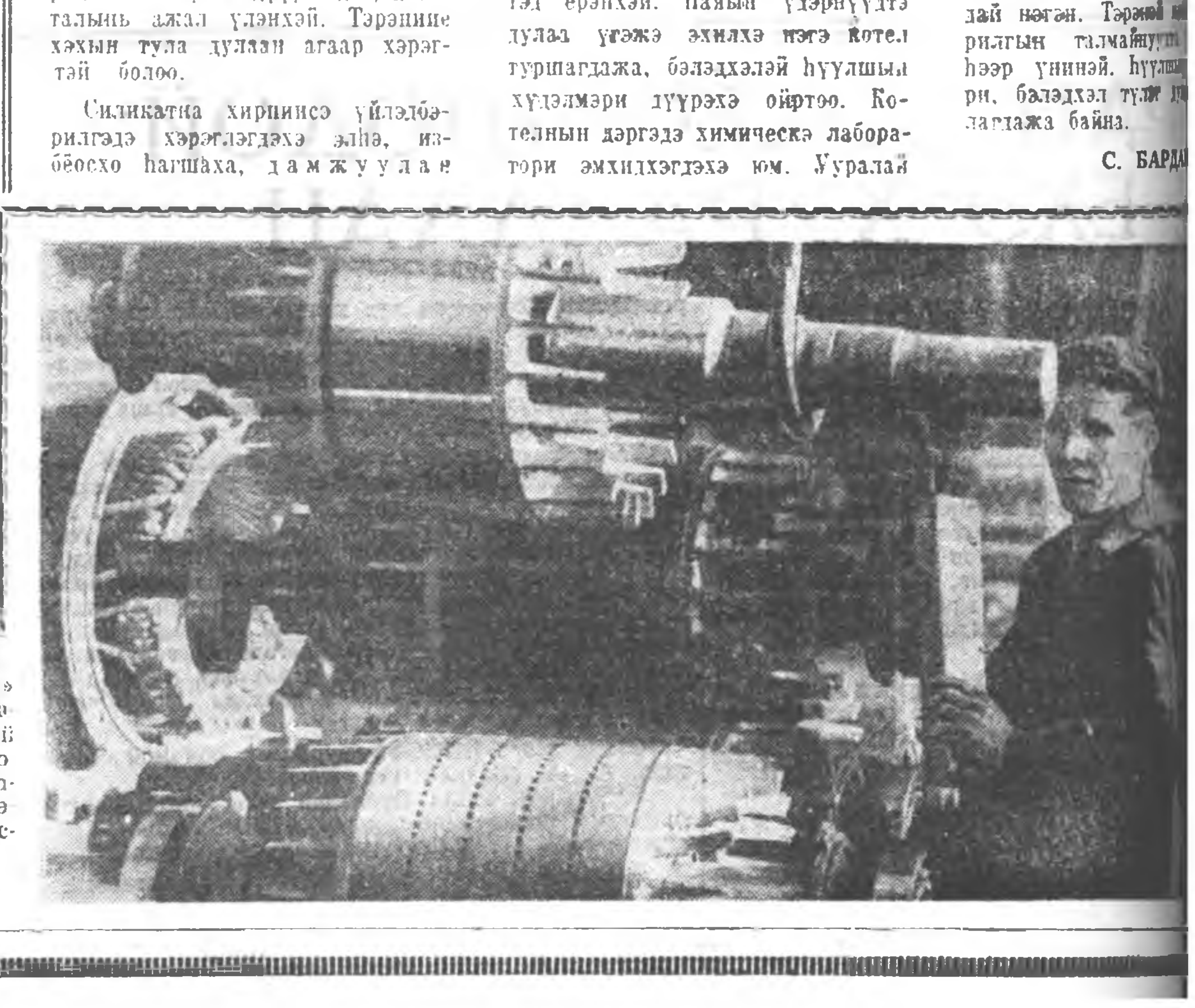

Улаан-Үдын «Электромашина» заводой хүдэлмэришэдэй дундаһаа залуу слесарь Иннокентий Маслов эрхим ажалаараа шалгарна. Тэрэ халаан бүринингөө даабарине хододоо 120 процент дүүргэдэг юм. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: И. Маслов.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Н. КРУПСКАЯ

ЛЕНИН ТУХАЙ ДУРАСХААЛ

ПАРИЖ
—1910 онууд

...тэн багаар Париж зо-... Тэндэ декабриин 21-дэ ...удтэй сугтаа партийна ...үнгэргэхэ ёһотой бай-...шевигүүд конференциин ...льда өөһэдынгөө хилын ...агүүдые суглуулжа, ...гээд, партиин зэргэ һан-...атай хэдэн шиидхэбэри ...нь бидэ харюу үгэхэ ...бди.Ородой эмхинүүд-...улатай байһан тула кон-...энэй зүгһөө ехэ дэмжэл-...агүй байгаа. Ехэ түг-...шанга байдал тохёолдо-

...үүдэй зэргэ дотор отзо-...дынгөө һанамжые үсэд ...нэбтэрүүлжэ байһан дээ-...ралиин хуушаар тэдэн-...эбээ таһарбабди. Энээ-...рбан жэлэй туршада Бог-...рэнэй тала бариглшадтай ...илүүлэн, хамта ажал-лаһан байгаабди. Харин хамтын ажал гээшэ юунһээшье үлүүгээр хүнүүдые ойро дүтэ болгодог ха юм. Ильич өөрынгөө үзэл сурталые абьяастай бэрхээр хүнүүдтэ ойлгуулан этигүүлжэ шададаг һэн. Тиихэдээ хүн бүхэнэй эгээл һайн һайхан шанар шэнжые уудалан бадаруулжа, ондоо хүнүүдэй абажа шадаагүй юумэ тэдэнһээ абадаг һэн. Сугтаа хүдэлдэг нүхэр бүхэндэмнай Ильичэй жэжэхэн хубинь байдаг шэнги бэлэй. Тиимэһээл Ильич хүн бүхэндэ ойро дүтэ һанагдадаг байжа болоо.* Большевигүүдэй фракци дотор эхилһэн тэмсэл нервыень ехэтэ хүдэлгэдэг байгаа. Нэгэтэ отзовистнуудтай юун тухайшьеб хөөрэлдэһэнэйнгөө удаа Ильич сухигар хүхэ болошоһон гэртээ бусаба. Хэлэниинь ямар нэгэ жэгтэй хара үнгэтэй болоһон байба. Ниццэ ошожо, нэгэ долоон хоног соо шууяанһаа амарха, наранда игааха гэжэ хөөрэлдэбэбди. Тэндэ яһала һайн амаржа бусаа бэлэй.

Парижда ном үзэхэнь ехэ бэрхэтэй һэн. Национальна библиотекэ холо байжа, Владимир Ильич эхэнхидээ велосипедээр ябадаг байгаа. Теэд томо хотын гудамжануудаар ябахань бэлэн хэрэг бэшэ тула Ильич ехэ эсэдэг бэлэй. Библиотекэ үдын хоолой забһар болоходо хаагдадаг, мүн хэрэгтэй номоо захихада, удаан боложо асардаг һэн.

Ильичэй «Материализм ба эмпириокритицизм» гэжэ номынь май соо гараба. Философиин асуудалые Ильич бурхан шажантай тэмсэхэ асуудалтай тон нягтаар холбожо шэнжэлдэг һэн. Тиимэһээ май һарада «Пролетарий» клубта «Шажан ба хүдэлмэришэнэй парти» гэһэн асуудалаар реферат уншаһан, «Шажан мүргэлдэ хүдэлмэришэнэй партиин яажа хандадаг тухай» статья «Пролетариин» 45-дахи номерто, мүн «Шажан мүргэл болон церковьтэ ангинууд ба партинуудай яажа хандадаг тухай» статья «Социал-демократай» 6-дахи номерто толилуулһан юм. Эдэ статьянуудынь, илангаяа «Пролетарида» гараһан статьянь, мүнөө хүрэтэр удха шанараа гээгээгүй. Шажан гээшэ ангиин шэнжэтэй байдаг, мүн буржуази бурхан шажанай хүсөөр арад зониие ангиин тэмсэлһээ хадууруулжа, ухаан бодолыень манаруулна гэжэ тэдээн соо онсолон тэмдэглэгдэнхэй.

Шажан мүргэлэй хоротойе Ильич бүри арбан таба наһатайдаа ойлгожо, церковьтэ ябахаяа болиһон бэлэй. Энэмнай мүнөөнэйхидэл бэлэхэн хэрэг бэшэ байгаа бшуу.

Гэбэшье али бухы хүнүүдэй ойлгожо, обёоржо ядахаар бэшэ, худал тэншүү зүйлнүүдһээ сүлөөлэгдэжэ нарижуулагдаһан шажан хүнүүдтэ илангаяа ехэ нүлөө үзүүлдэг, илангаяа хоротой гэжэ Ленин тоолодог һэн. Шэнэ шажан, шэнэ ёһоной һүзэглэл бии болгохо гэһэн һэдэлгэ хадаа иимэ нарижуулагдаһан шажан байгаа. Росси тухай саг үргэлжэ бодожо байбашье, Ильич Франциин хүдэлмэришэнэй хүдэлөөе хёрхоор адаглан шэнжэлдэг һэн. Франциин социалис парти тэрэ үедэ бүхыдөө оппортунис шэнжэтэй болоһон юм. Жэшээнь, 1909 оной хабар почтальонуудай асари ехэ стачкын боложо байхада, партиинхид энэ хэрэг манда бэшэ, харин профсоюзда хабаатай гэжэ хэлээд, тэмсэлдэ оролсонгүй үлэһэн. Ажал хүдэлмэреэ игэжэ хубааха, экономическа тэмсэлдэ хабаадалсалгаһаа партиин игэжэ өөрөө зайсаха гээшэ жэгшүүритэ муухай шэнгеэр бидэндэ, россиянуудта үзэгдөө бэлэй.

Илангаяа һунгалтын урдахи хүдэлмэриие Ильич анхаралтайгаар ажаглаба. Энэ кампаниин үедэ хүнүүд тоосолдодог, бэе бэеынгээ муује элирүүлдэг, тиигэжэ политическэ асуудалнууд түригдэшэдэг байба. Үгэ хэлэгшэд хүдэлмэришэдтэ нэгэ юумэ хэлэһэн аад, интеллигентнүүдтэ ондоогоор хэлэдэг, үзэлөө бэлээр хубилгадаг бэлэй. Тиигээд «демократическа республикада» һунгалта яагаад болодог бэ гэжэ һунгуулиин урдахи суглаануудта ябахадаа, Ильич элеэр хараһан байна.

1910 он. Центральна Комитедэй пленумээр эхилбэ. Тэрэ үедэ хархис этэгээдүүд партиие һүнөөхэ гэжэ бүхы шадалаараа оролдожо, оппортунистнууд диилэн алдажа байһан юм. Иимэ үедэ партияа бута сохюулхагүй, тэрэнээ тойруулан бүхы социал-демократ хүдэлмэришэдые жагсааха хэрэгтэй байгаа. Парти дотор большевигүүд хэзээшье булиха гэжэ Владимир Ильич батаар этигэдэг һэн. Зүгөөр большевигүүд фракци бэшэ, харин бүхэли парти бүрилдүүлхэ ёһотой гэдэг һэн. Гэбэшье зарим нүхэд энэ талыень хараада абангүй, партиин бүхы гэшүүдые эблэрүүлхэ гэдэг байгаа. Үнгэрхэдөө Ильичэй һанал бодолые хододоо гүйсэд дэмжэдэг Иннокентишье гол зорилгомнай хадаа меньшевигүүдтэй, Плехановайхидтай нэгэдэлгэ болоно гэдэг байгаа.

Яаба хээбэшье гурбан недели үргэлжэлһэн пленум дээрэ шиидхэбэринүүд нэгэн һаналаар абтаа һэн. Үзэл бодолой гол асуудалаар багаханшье буулта хэхэгүй, харин эмхидхэлэй талаар эгээн ехэ буулта хэхэ гэжэ Ильич тоолодог һэн.

1908 ондо хайрсагтай динамит абаад ябатараа Берлиндэ баригдаһан нүхэр Камо 1911 ондо Париж манайда ерэбэ. Энэ хүн ухаа муутай шэнгеэр бэеэ харуулаад, нэгэ хахад гаран жэлэй туршада немец түрмэдэ һуугаад, һүүлээрнь 1909 оной октябрьда Россида дамжуулагдажа, Тифлис эльгээгдээд, Метехскэ хэрэмдэ үшөө 1 жэл 4 һара һууһан юм. Тиигээд һайн болохоёо болиһон ухаа муутай хүн гэжэ мэдэрэгдээд, Михайловска психиатрическа больницада оруулагдаһан аад, тэндэһээ тэрьедэжэ, Ильичтэй уулзажа, хөөрэлдэхэеэ пароходой трюм соо бэеэ нюужа, Париж ошоһон байна. Ильичэй Богданов Красин хоёртой эбээ таһарһандань тон ехээр голхорһон юм. Тэрэ гурбууландань али дуратай байгаа бшуу. Тиигээдшье һуужа байха үедэнь юунэй болоһые хүсэд һайн мэдэхэгүй байгаа. Ильич тогтоһон ушар байдалые тэрээндэ тодорхойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

Берлиндэ яагаад тушаагдаһанаа, ухаа муутай шэнгеэр яажа аашалһанаа, түрмэдэ һуухадаа нэгэ борбилооe гарай болгоһон тухайгаа Камо хөөрэбэ. Энэ айхабтар эрэлхэг зоригтой, гэнэн хонгор хүниие Ильич угаа хайрладаг, зүб замаар ябуулха гэжэ оролдодог һэн. Саашадаа тэрэ юу хэхэб гэжэ удаан зүбшэһэнэй һүүлдэ Камо Бельги ошожо, нюдэндөө операци хүүлэхэ болобо. Нэгэ нюдэниинь хилар байжа, энээгээрнь тагнуулшад тэрэниие бэлээр танижархидаг юм һэн. Һүүлээрнь Камо пароходоор урда зүг тээшэ ошожо, удаань Кавказ орохо ёһотой байгаа. Пальтоень хаража байтараа, Ильич асууба: «Танда дулаан пальто бии гү? Энээгээрээ палуба дээгүүр ябахадатнай хүйтэн байха бшуу». Ильич өөрөө пароходоор аяншалхадаа, палуба дээгүүр саг үргэлжэ ябажа байдаг һэн. Тиигээд Камодо ямаршье ондоо пальто үгы гэжэ мэдэхэдээ, Ильич эжынгээ Стокгольмдо байхадаа бэлэглэһэн, илангаяа дуратай зөөлэхэн боро плащаа тэрээндэ асаржа үгэбэ. Ильичтэй хөөрэлдэлгэ, тэрэнэй анхарал оролдолго Камогой сэдьхэлынь амаруулба...

1910 ондо Инесса Арманд Брюссельһээ Париж ерэжэ, дары манай Париждахи бүлгэмэй эдэбхитэй гэшүүдэй нэгэн болоо һэн. Тэрэмнай хоёр басагатаяа, багахан хүбүүтэеэ ерэһэн байгаа. Айхабтар абьяастай абаашатай большевик байһан тэрэһээнь хүнүүд тэдэнэйдэ ходо сугларг даг болобо.

Юрэ, Парижда байһан манай бүлэгэйхид үзэл сурталай талаар һанаа нэгэтэй болоҗо байба. Гансал олон хүнүүднай юумээр дутажа ядажа байдаг һэн. Хүдэлмэришэд арга хүргаа олодог, харин интеллигентнүүд ла ехээр тулидаг бэлэй. Зариманиинь хүдэлмэришэнэй байдалтай болоҗо шадахагүй байгаа. Эмигрантнуудай кассаһаа абаһан мүнгөөр хоолойгоо тэжээжэ, эмигрантнуудай столоводо ходо урьһаар эдеэлхэ гээшэ ехэ бэрхэ һэн. Тэрэ мүртөө хэрүүл таһардаггүй һэн. Иимэ муу байдалда үшөө хоёр-нэгэн жэл байгаа һаа, заримамнай тэсэнгүй һалаха байгаа. Теэд хархис жэлнүүд дүүрэжэ, дэбжэлтын үе эхилбэ.

Л. Толстойн наһа баралганаар жагсаалнууд болоҗо, «Звезда» газетын нэгэдэхи номер, мүн Москвада «Мысль» гэжэ большевик газетэ гаража эхилбэ. Ильич гансата һэргэбэ. 1910 оной декабриин 31-дэ бэшэһэн «Жагсаалнуудай эхин» гэһэн статьянь билтарма эршэ зоригоор нэбтэрэнхэй. Тэрэ иимэ үгэнүүдээр түгэсэнэ: «Нүхэд, ажаллажа эхилээл! Эмхинүүдые байгуулхын, хүдэлмэришэдэй с-д, партийна үүрнүүдые байгуулжа бэхижүүлхын, экономическа болон политическэ агитаци ябуулхын түлөө хаа хаанагүй тэмсэгты.Ородой түрүүшын революцида пролетариат арад зониие эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэжэ һургаа, харин хоёрдохи революцида тэдэниие илалтада хүргэхэл!».

(АПН).

* *Гар бэшэлгэ соонь саашаа иигэжэ бэшэгдэнхэй: «...хэн нэгэнтэй бусадһаа үлүү дүтэ нүхэд болодоггүй шахуу байгаа. Хүн бүхэнтэйл ойро дүтын, нүхэдэй ёһоной харилсаатай байгаа. Хамта хүдэлдэг нүхэдтэеэ эбээ таһархадаа, Ильич ехэтэ сэдьхэлээ зободог һэн». Ред.*

...ЕНИНЭЙ НЭГЭ СКУЛЬПТУРА ТУХАЙ

...Белоруссиин ниислэл — ...В. И. Ленинэй олохон ...ан юм. Зүгөөр тэдэнэй нэ-..., городской гурбадахи ... хажуудахи хүшөө, өөр-...ртай.

...хүшөө 1936 ондо нээгдэ-...йгаа. Табан жэл болоһон ...инск хотые гитлеровецүүд ...эн. Дэлхэйн хүдэлмэри-...гиин вождиин нэрэтэй ...й бүхы юумые фашист-...даадаг, үгы хэдэг бай-

...ын санитар Петр Мура-...рэнэй һамган Зинаида, ...хүбүүн Леня тэрэ скульп-...уриндоо хэдэн хэһэг болгожо һалгаагаад, саад соо газар малтажа нюуһан юм. Харгын саагуур гитлеровскэ харуулшадай байһан тула, ехэл болгоомжотойгоор хүдэлхэ ушартай болоо.

Партизануудтай холбоотой байһанайнгаа түлөө Петр Мурашко концентрационно лагерьта ябуулагдаад, Белоруссиин сүлөөлэгдэтэр тэндээ байгаа.

Петр түрэл хотодоо бусажа ерэһэн дары мүнөөхи хүшөөгөө гаргажа табиха ябуулга хээ. Гурбан жэлэй туршада газар доро хэбтэһэн скульптура хуушан һууридаа дахин табигдаа.

Инна МУХИНА,
АПН-эй корреспондент.

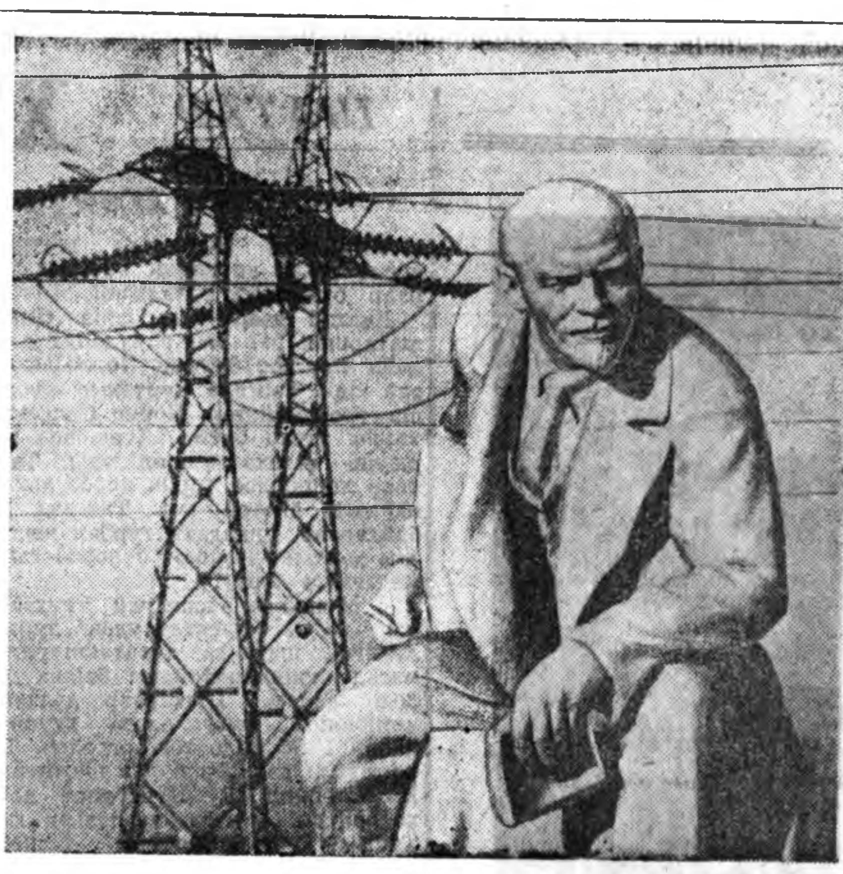

...ОСКВА. «ТАСС-68» гэһэн заншалта фотовыставкэ нээгдээ. ...ран авторнуудай 400 шахуу фото-зураг тэрээн дээрэ табиг-... Эдэ зурагуудынь Советскэ Союзай промышленностиин, ху-...ын, наука, культурын туйлалтануудые, замбуулинай ...соо туйлагдаһан амжалтануудые, совет хүнүүдэй ажал, ама-...болон һуралсалые харуулна. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэ-...до зорюулагдаһан тусхай стенд бии. Зураг дээрэ: «В. И. ...памятник» М. Барабановай бүтээл (Москва).

ТАСС-ай фотохронико.

АЖАЛ ХЭҺЭЭР ХҮН БОЛОДОГ

Нажарай халуунай ерэжэ, һургуулинуудта һүүлшын хонхын наярхатай адли үхибүүд зунайнгаа амаралтада гарадаг ааб даа. Теэд тэдэнэй энэ сагаа яажа үнгэргэдэгынь зарим зондо тиимэшье эли байхагүй. Хүрэ хүрэһөөр үхибүүд колхоз, совхозойнгоо хонидой нооһо хайшалалгада хабаададаг, тиигээд үбһэндэ ябадаг гэжэ мэдэгдэхэ. Зүгөөр хэн хүбүүнэй гү, али басаганай хэды шэнээн ажал хэһэниинь, олзо олоһониинь, мүн энэ ажал хэжэ, бэедээ туһа абаһан, үгынь мэдэгдэнгүй үнгэршэһэн байхаяа һанадаг. Энэ болохотой байдал гү? Бэшэ. Теэд ямар шалтагаанһаа болоҗо тэрэ ушардаг байнаб? Гуримшуулхын тула юу хэлтэйб?

Энэ асуудалда харюусахын тула Суулгын дунда һургуулиин багшанарай коллективэй нэгэ һонирхолтой туршалга хаража үзэе.

Һургуулинуудай программада ажалаар һургалгын нэбтэрүүлэгдэжэ эхилхэ үеэр үхибүүдэйнгээ амаралтын үедэ хэдэг ажалые гуримшуулха тухай тэндэ бодомжолһон байна. Тиигээд нэгэ зун шалгалта хэжэ үзэхэдэнь, иимэнүүд баримта элирүүлэгдээ: совхозой үхибүүд ехэшүүлтэй ажал хэхэдээ, тэдэнтэй адли нормо дүүргэдэг ба ажалайнь түлөөһэн совхозой хүдэлмэришэдэйхидэ адляар гаргагдадаг байгаа; үхибүүдэй хүдэлмэриин аюулгүйе сахиха талаар хэмжээ ябуулганууд хүсэд бэелүүлэгдээгүй байгаа; совхозой зүгһөө үхибүүдые урмашуулха талаар мүртэй юумэн хэгдээгүй; зун бүри хүдөө ажахыда хүдэлдэг хүнүүдтэй ажаллахадаа, үхибүүд элдэб мэргэжэлтэй болодог байбашье, ямаршье үнэмшэлгэ абаагүй. Иимэшүү бусадшье дутуу дунданууд элирүүлэгдэжэ, һургуулиин педсовет тэрэниие заһажа, гуримшуулжа эхилбэ. Тиихэдээ урдань совхозой отделени, фермэ, бригада бүхэндэ тарашадаг һурагшадые ажалай бригада болгохо гэжэ шиидхэһэн байгаа. Һургуулиин энэ үүсхэлые совхозой хүтэлбэрилэгшэд халуунаар дэмжэжэ, тусгаар газар даалгаба. Һургуулиин комсомолой организациин үүсхэлээр түрүүшын бригада эмхидхэгдээд, тэдэнэй зэргэдэ аха классай һурагшад жагсаба. Ажалай дүй дүршэл заадаг багшанар Р. А. Зонхоев, М. Д. Батуев, Н. Б. Содномов гэгшэд хүтэлбэрилэгшэд болобо.

Һурагшадай ажалай бригада хүдэлжэ эхилһэн түрүүшынгээ үдэрһөө хойшо тон ехэ удха шанартай хэрэг бүтээдэг байһанаа харуулба. Юундэб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, үхибүүд ехэ эмхитэй, ниитэ эрмэлзэлтэй болоо. Хоёрдохёор, тэдэнэр һургуулиингаа программаар хараалагдаһан ажалай дүримүүдые үзэжэ, олоһон дүршэлөө теоретическэ талаарнь баримталан хадуухадань һайн болоо. Мүн ажахые зүбөөр эрхилхэ дүршэлдэ һурадаг байгаа бшуу. Ушарынь хадаа, һурагшадай ажалай бригада ажахын тоосоной үндэһэ һуури дээрэ эмхидхэгдэ ха юм. Тиимэһээ совхоздо олзо гү, али гарза оруулдаг байһаниинь эли харагдадаг болоо.

Тус бригадын һүүлэй гурбан жэлэй хүдэлмэри абажа хараа һаа иимэ байна. 1966 ондо тэрэнэй хүсөөр 6615 толгой хониной нооһон хайшалагдаа, 374 центнер набшата тэжээл, 2140 центнер үбһэн бэлэдхэгдээ, 40 гектар газарта модон таригдаа. 50 гектар газарһаа огородой эдеэн хурягдаа. Һүүлэй хоёр жэл соо илангаяа ехэ ажал хэгдээ. Гансахан хайшалһан хонидыень тоолохо болоо һаа, 1967 ондо 7420, харин 1968 ондо 8796 толгой болоһон байна. Үнгэрэгшэ зун тус бригада 3350 центнер үбһэ хуряагаа.

Һурагшадай ажалай бригадын хэды ехэ юумэ хэдэг байһые дээрэ дурсагдагша тоонууд элеэр харуулба. Суулгын совхозой зүгһөө һурагшад оло дахин һайшаалда хүртэһэн, дэмжэгдэһэн байна. Гадна республика дотороо дэлгэрһэн һурагшадай ажалай бригадануудай дунда түрүү һуури эзэлһэнэйнгээ түлөө Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствын зүгһөө Хүндэлэлэй грамотануудые, үнэтэ шангуудые абаһан байна.

Гадна тус бригадын эгээл һайн талань юуб гэхэдэ, үхибүүд багшанарайнгаа, мэргэжэлтэдэй хажууда хүдэлжэ, хүдөө ажахын ямаршье һалбарида туһатай хүнүүд болодог байгаа. Тэдэнэрэй арбадахиие дүүргэжэ, болбосоролой аттестат абахадань, «Малша механизатор», «Механизатор-тракторист» гэхэ мэтэ үнэмшэлгэнүүд барюулагдаһан байна. Игэжэ дунда һургуулида һуража ябахадаа олоһон мэргэжэлээрээ нилээд олон хүбүүд, басагад мүнөө Суулгын совхоздо ажаллана.

Суулгын дунда һургуулиин һурагшадай ажалай бригадын хүдэлмэритэй танилсахада, зунай амаралтын үедэ үхибүүдые заражал абаха гэһэн эрмэлзэл совхозой зүгһөө гаранагүй бэзэ гэжэ һанагдахадаа болохо. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд һурагшадые имагтал заража абахаяа һанадаггүй. Һургуулиин дирекци һуралсалай программа дотор хараалагдаһанайл ёһоор тус бригадынгаа ажал хүдэлмэри эмхидхэдэг байна. Жэшээнь, хонидой нооһо хайшалха, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ үедэ һурагшад совхозой хүдэлмэришэдтэй, үгышье һаа ехэшүүлтэй адли саг соо ажаллаха баатай болодог. Юундэб гэхэдэ, иимэ халуун ажалай үедэ үхибүүдые хүдэлхэ ёһотой сагһаа үлүү ажаллаха ёһогүйт гээд тараажархиха аргагүй ха юм. Тиимэһээнь тэрээхэн өөрынгөө хүдэлхэ нормоһоо үлүү саг соо хэһэн ажалдань совхоз 20 процент үлүү түлбэри түлэдэг байна. Энэ мүнгэниинь һурагшадые урмашуулхада, һуралсалда хэрэгтэй элдэб юумэнүүдые худалдан абахада, түхеэрхэдэ гаргашалагдадаг.

Тиигэжэ ажахы һургуули хоёр хоорондоо үгэеэ олоод байхадаа, хэн хэндээ ашатай туһатай байнал. Энээниие Суулгын дунда һургуули Суулгын совхоз хоёрой хоорондохи хани барисаан гэршэлнэ. Энэ хани барисаанай эгээл үнэтэй аша үрэнь — ажал хэжэ шадаха, эрдэм номтой дүрбэн тэгшэ залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ нангин хэрэгэй бэелэл болоно. Тиимэһээ тус хэрэгые али болохо аргаар дэмжэмээр.

Д. ЭРДЫНЕЕВ.
манай корр.

Мухар-Шэбэр.

Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин хэдэн арбаад станцинуудта урдань нилээд олон стрелочнигүүд хүдэлдэг бэлэй. Тэдэнэй ажал харюусалгатай, аюул ехэтэй байгаа. Гадна замай стрелкэнүүдые нэгэнһээ нүгөөдэтэйнь холбохо хүдэлмэриин гараар хэгдэдэг дээрэһээ поезднуудай графигһаа гээгдэхэшье ушар тохёолдодог һэн.

Һүүлэй үедэ стрелочнигүүдэй хүдэлмэри сүм оньһожоруулагдаа. Тусхай түхеэрэлгэтэй пультын дэргэдэ зогсоһон станциин дежурна зуу гаран хүдэлмэришэдэй хэхэ ажал ганса кнопко дараад бүтээнэ.

Энэ хүдэлмэри оньһожоруулһанай ашаар түмэр замшад жэл бүри 100 мянган түхэриг арьбалха аргатай.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдэ станциин дежурна Г. Телешев түмэр замай стрелкэнүүдые оньһон аргаар холбожо байна.

Ц. ТЫХЕНОВЭЙ фото.

АПН
...АЙЛБАРИЛНА

ХҮДӨӨ НЮТАГУУДТАХИ ҮХИБҮҮДЭЙ САД, ЯСЛИНУУД ТУХАЙ

«...Ерэхэ жэлэй эсэс багта саад, яслинуудтахи үхибүү-...тоо 9,5 миллион хүрэтэр, гүрэнэй бюджедээр хан-...даг һургуулиин наһа түйсөөгүйшүүлэй эмхи зур-...удтахи үхибүүдэй тоо 6,4 процентээр олошорхо».

(СССР-эй Верховно Советэй V сессиин материалнуудһаа).

...үүд хадаа эгээл бишы-...дээ хүмүүжүүлхэ асуу-...ет гүрэнэй зүгһөө али ...хэ анхарал оролсолтын ...г байһанай гэршэ боло-... союзна республикануу-...айүд Верховно Сове-...инүүд дээрэ баталаг-..., һургуулиин наһа ...үхибүүдэй эмхи зургаа-...ед хүгжөөхөөр харааа-...лхадэ, РСФСР дотор ...135 мянган үхибүүдэй ...үжэхэ саад болон яс-...идаха. Эдэ бүхыһөө ...ааб гэхэдэ, үхибүүдэй ...ануud орон доторнай али тухай түргэнөөр баригданаб, һургуулида ороодүй үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэг түрэлхидэй дунда хэр үргэнөөр ябуулагданаб гэжэ элирнэ. Һуралсалай энэ жэлдэ городуудай һургуулида ороһон нэгэдэхи классайхидай 60 шахуу процентнь үхибүүдэй саадуудта хүмүүжэгшэд болоно. Энэ процентнь хүдөө нютагта үлэ мэдэг бага байна.

Мүнөө олохон городуудай, тэрэшэлэн хүдөө нютагуудай яслинууд болон саадуудта үхибүүдые оруулха һуури дуталдахаяа болижо байнхай. 1970 ондо яслинууд, саадуудта 11 миллион үлүүтэй үхибүүд хүмүүжүүлэгдэхэ.

Зүгөөр һургуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлэй тоо олошорхоһоо гадна, мүн тэдэнэй дунда ябуулагдадаг хүдэлмэриин удхань ондоо болоно. Үхибүүдэй саадууд манайда үхибүүдые хүмүүжүүлдэг газар болоһоор үнинэй. Үхибүүдэй саад гээшэмнай һургуулида оролгын нэгэ шата болонхой. Жэшээлхэдэ, үхибүүд тоо тоолоҗо, юумэ уншажа эхилэнхэй нэгэдэхи классата ерэдэг байна бшуу.

Гүрэмнай үхибүүдэй эмхи зургаануудые хүгжөөхын тула жэл бүри нилээд ехэ мүнгэ гаргашална. Хүдөө нютагуудта баһал ехэ юумэн хэгдэнэ. Урдань хабарай тарилгын халуун хаһа соо колхозуудта үхибүүдэй саадууд, яслинууд гол түлэб саг зуура нээгдэдэг байһан гээшэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ энэ талаар нилээд хубилалта болоо. Олохон колхозуудта үхибүүдэй эмхи зургаанууд саг үргэлжэ хүдэлхөөр нээгдэнэ. Ставрополиин хизаарые жэшээ болгон абаад үзэе. Тэндэхи 8 мянга гаран үхибүүд колхозуудай, 5 мянга шахуу үхибүүд совхозуудай саадууд, яслинуудта хүмүүжүүлэгдэнэ. Ставрополиин колхознигууд ойрын гурбан жэл соо 11.300 үхибүүдэй байха саад, яслинуудые барихань. Георгиевска районой «Советская Россия» колхоз тусхай сценэтэй, харалгын залтай клуб бишыхан үхибүүдтэ зорюулан барижа байна. Тэрэнь үхибүүдэй саадай гол байшантай шэл ханаар нэгэдхэгдэхэ. Энэ райондо 1970 он хүрэтэр 1500 үхибүүдэй байхаар үшөө 16 саад баригдаха. Һургуулида орохынгоо урда тээ саадуудта бэлэдхэл гараһан үхибүүд нэгэдэхи классуудай бүхы һууринуудые эзэлхэ байха.

Георгиевскадал адли районууд улам олошорно. Белгородско областиин Шебекинскэ район тэдэнэй тэодо оромоор. Тэндэ һургуулиин наһа гүйсөөдүй үхибүүдэй эмхи зургаан олоор баригдана. Тус бүридөө 75—100 һууритай, түхэреэн жэл соо хүдэлхэ сад-яслинууд гурбан жэл соо 24 колхоздо баригдаа. Үшөө дүрбэ баригдажа байна.

— Түрэлхид үхибүүдээ саадууд, яслинуудта дуратайгаар үгэдэг,— гэжэ КПСС-эй Шебекинскэ райкомой секретарь Александр Скопченко хөөрэнэ. — Үхибүүд тэндэ шадамар бэрхэ хүмүүжүүлэгшэдэй гарта байдаг, һургуулида һайнаар бэлдэгдэдэг гэжэ түрэлхидынь һайн мэдэнэ. Үхибүүдые олоор байлгажа хүмүүжүүлхэдэ, үлүү һайн гэжэ мэдэдэг болонхой.

Зүгөөр үхибүүдэй саадуудые барилгаар хэрэг дүүрэшэхэ бэшэ ааб даа. Хүмүүжүүлхэ хүнүүдэй хэрэгтэйнь элитэ. Энэ зорилго яажа шиидхэгдэнэб? Валуйска багшанарай училищиһаа жэл бүри 30-һаа үсөөн бэшэ хүн хүмүүжүүлэгшэд болоҗо райондонь ерэнэ. Тэрээнһээ гадна, районой дунда һургуулинуудай нэгэнэйнь дэргэдэ хүмүүжүүлэгшэдые бэлдэхэ класс бии болгогдонхой. Үнгэрэгшэ жэлдэ 25 хүн бэлдэгдээ. Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй хоёр жэлэй курсаар 60 медсестра һургагдаа.

Бүхы Советскэ Союз соо абажа үзэбэл, һургуулиин наһа гүйсөөдүй үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэдэ мянган залуу мэргэжэлтэд жэл бүри бэлдэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, РСФСР доторхи багшанарай 12 дээдэ һургуулиин факультедүүдээр, һургуулиин наһа гүйсөөдүй үхибүүдэй хүмүүжүүлэгшэдэй 38 педучилищаар, эхин классуудай багшанарай педучилищинуудай отделенинүүдээр багашуулые хүмүүжүүлхэ 9 мянга шахуу мэргэжэлтэд жэл бүри бэлдэгдэнэ. Багшанарай мэргэжэлдэ һургадаг дунда һургуулинуудһаа үхибүүдэй эмхи зургаануудта хүдэлхэ 12 мянган хүмүүжүүлэгшэд жэл бүри ерэнэ.

(АПН).

ХҮНДЭТЭЙ ПОЧТАЛЬОН

Хэжэнгын совхозой 4-дэхи отделени—Бахлайта нютагта Бальжидма Зодбоевна Гунсенова 9-дэхи жэлээ почтальоноор хүдэлжэ байнхай. Нютагайнгаа хүн зоной дунда хэблэл, пенси тараахаһаа гадна, 51 наһатай Бальжидма Зодбоевна Бахлайтын айл бүхэндэ олон тоото газетэ, журналнуудай захил хүүлдэг, энэ талаар хододоо амжалта түйладаг, дүй дүршэл ехэтэй болоһон хүн. Энэ отделенидэ 50 гаран үрхэтэ айл ажаһуудаг. 1969 ондо тэдэнэй барандаа шахуу бүхэли жэлэй газетэ, журналнуудай захил хэһэн байна. Зарим айлайхи, жэшээлхэдэ, Ч-Д. Найданов, О. Тэбоев, В. Раншалов болон бусад тус тустаа 30—50 түхэригэй хэблэл захинхай. Бахлайта, Гангынхид хамтадаа 34 хэһэг «Буряад үнэн», 16 хэһэг «Правда Бурятии», 41 хэһэг «Хэжэнгын гол» газетэнүүдые абана. Тэдэнэй уншадаг журналнуудые тоолохо болоо һаа ехэ олон.

М. ЦЫРЕНОВ.

ДАЛАЙДА НЭМЭРИ ОРУУЛАЯ!

Далайда нэмэри! Айхабтар гүнзэгы удхатай үгэнүүд шэнгеэр һанагдана. Далайда нэмэри оруулхын тула нилээн арьбан уһа горхон шудхаха ёһотой гэжэ тухайлхаар даа.

Мүнөөнэй буряад уран шүлэг дээрэ жэшээ болгон хөөрэлдэхэдэ, эдэ үгэнүүд бүришье үгэн удхатай.

Өөрынгөө бэшэхэ аргын шэглэлээр, түхэл шарайгаараа буряад литературада үзэгдэдэг роман, повесть гү, али шүлэг, поэмэ гэхэ мэтэ жанрнууд манай литературада бата һуурияа эзэлэнхэй. Буряад уран зохёол совет ба дэлхэйн уран зохёолой байдалтай, гадаада ехэ далайтайгаа шудхардаг мүрэнтэйнь холбоотой байдаг мэтэ, нэгэ амисхаалтай болоо.

Омогорхон нигэжэ хэлэхын хажуугаар, мүн лэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Совет литературынгаа түрүү зохёолнуудай дунда тэбхэр һуурилжа хүндэлэгдэхэ, уншаһан хүнэй толгойдо толгой нэмэһэн мэтээр ухаа бодол орохоор, талхи модон хэлэтэн уян баян уһан хэлэтэ болошохоор зохёолнуудые манай зохёолшод үшөөл үсөөн бэшэнэ. Совет ба дэлхэйн литературын далайтай холбоотой болоһон буряад литературын урасхаалдаа тохойтон ошоһон замайнь зорилго хадаа, гоёон хэлэхэдэ, гадаада ехэ далайда нэмэри оруулалга мүн байһаниинь дамжаггүй. Хүн түрэлтэнэй уран зохёолой агууехэ һан — гадаада далайда нэмэри болохоор зохёолнуудые бэшэхэ — нимэ үндэр хэмжээнэй эрилтэ буряад уран зохёолшодой урда табигданхай.

Бидэ далайда нэмэри оруулха гэһэн үгэнүүдэй удха тухай ута үгэ, унжагай яряа гаргаһамнай дэмы таамаг сэсэрхэхын тула бэшэ юм. Манай уян, ульгам хэлэтэй, олоной сэдьхэлые орьёлуулха шадалтай шүлэг зохёодог нэгэ поэт ингэжэ бэшэнэ:

Хүлөө мүнөө алдахаяа болижо,
Хүлэгэй хурдые үзэхэ саг ерэбэ.
Шохсй сооһоо шухаг эрдэни
илгадаг
Шудхууршан гээшэнь болохо
һанаатайб.
Хүдэлмэришэ уладтам хүсэ
шудхадаг
Хүн-Үбһыень олохо уряалтайб.

«Хүлэгэй хурдые үзэхэ», «шухаг эрдэни илгаха», «Хүн-Үбһэ олохо» — нимэ дээдэ хэмжээнэй эрилтэ өөртөө табижа, бэшэжэ байна.

Эдэ шүлэгүүдые үнгэрэгшэ жэлдэ хэблэгдэһэн «Далайда нэмэри» гэжэ Цэдэн Галсановай шүлэгэй номһоо ходолбобди.

«Далайда нэмэри». Номой нэрэ номой шадал хоёрые сасуулан харая.

Ном соонь ороһон «Үбгэн коммунистын үгэ», «Агын аялгануудһаа», «Хэрмэн нютагта» гэһэн шүлэгүүд, «Байгалай зураглал», «Баатар һаалишан» гэһэн поэмэнүүд үни бэшэгдэһэн, уншагшадта мэдэгдэһэн зохёолнууд. Заримаһиинь бүри арбаад жэлэй саана эли болоһон байха.

«Табин Октябрь найрлаһан золтойб» гэжэ удха дүүрэн, уран найруулгатай шэнэ шүлэг байна. Шүлэгэйнь найман мүрнүүдые дээрэ буулгаабди. Тэдэ мүрнүүд зохёолойнгоо гол удха харуулһан: уран шүлэгшэ улад түрын хэрэгтэ, «буряад хэлэнэй уншаһан лэ газарта, ород хэлэнэй оршуулһан лэ сагта» ехэ үүргэ дүүргэхэ шадалтай гэһэн бодол болоно.

Һайн шүлэг соо манай һанаанда таарамжагүй нэгэ гансахан үгэ бии: «Зүрхэндөө шүлтэтэйл һаа, шүлэгүүд аигадаггүй, Зүндөөл елыжэ, бужаганан гарадаг». «Шүлэгүүд бужаганан гарадаг» гэхэдээ өөрынгөө уран шүлэг тухай дээдэ хэмжээнэй нарин бодолой нарилһан үгэнүүдээр бэшэжэ байтараа, далда һайхан удхагүй, дан газардаһан үгэ оруулжархёо. Эндэ гансаханшье үгэ дээрэ тогтожо тэмдэглэхэ ушартай болонобди. Түрүү зохёолшын шүлэг соо тортогтой үгэ байха эрхэгүй, «бужаганан» гараһан шүлэгшье байха ушаргүй.

Юрэнхы дээрээ Цэдэн Галсановай шүлэгүүд соо урдань ушардаг байһан хооһон хонгёо үгэнүүд, бэлэхэн олдоһон гоёлтонууд мүнөөнэйнь шүлэгүүдтэ үзэгдэнэгүй, поэт тэдэнһээ хахасан хахасаһан хэбэртэй. Ажабайдалай, хүнэй сэдьхэлэй бодото үзэгдэлнүүд уран дүрэ, дүүрэн удхатай шэмэг болодог болонхой. «Унаган жороо һайбарлахаа болижо, ульгамаар гүйлгэхэ дурам хүрэбэ» гэжэ хэлэхэдээ, гоёын түлөө жороолон, һайбарлан ябахаа болижо, газар хороосотойгоор гүйлгэхэм гэһэн удха гаргахадаа, өөрынгөө мүнөөнэй зохёон бүтээхэ байдал, шадабари тухайгаа яһала зүб тобшолол хэнэ.

Тон ехээр анхарал татажа, һонирхол болоһон зохёолнууд тухайнь хэлэе.

«Зургаан эрдэниин зургаалжан мүрнүүд», «Далайда нэмэри», «Ама хахалхаар — арбан аялга» «Дуран тухай долоон дуун» — эдэ хадаа доторoo хэдэ хэдэн багаханууд шүлэгүүдые багтааһан зохёолнууд, тиихэдээ тэдэнь хэды бэеэ дааһаншье һаа, хамтаржа ерээд, нэгэ гаршагтай нэгэ зохёол гэжэ харагдаха зэргэтэй. Тэдэниие шүлэгэй цикл гэжэ нэрлэжэ тааранагүй. Багахан хэмжүүрэй шүлэгүүдһээ бүридэһэн баглаа гээд даб дээрэ нэрлэе. Иимэ баглаануудые Цэдэн Галсанов урдань бэшээгүй байна, мүн тиихэдэ бэшэшье буряад шүлэгшэд олые зохёогоогүй байна.

Эхэ тухай, инаг дуран тухай зохёолнууд олон. Эдэ темэнүүдые «мүнхэ темэнүүд» (ородоороо «вечные темы») гээд хэлсэдэг. эдээн тухай зохёол бэшэхэнь айхабтар хэсүү. Хамаг бүхы бэлигтэнэй орой манлай бологшод бүгэдэ тиимэ зохёолнуудые бэшэһэн байна ха юм. Зохёолнуудаарнь зэргэ оролсохо зохёол бүтээхэ гээшэ одоол далайда нэмэри оруулһан хэрэг байха ааб даа.

Эхэ гээшэ хэн гээшэб? Гүнзэгы асуудал. Цэдэн Галсанов эхын гарай тэмээнэй хөөмэйһөө зөөлэхэн, дулаан байха ба түмэр буладһаашье хатуу шэрүүн байха хоёр талын ушар абажа жэшээлэн, эхын сэдьхэлэй үргэн, гүнзэгы байһые хэлэнэ. Энэ шүлэгэйнь хоёрдохи хахадайнь гурбан бадаг соо эхын ашые харюулха тухай хэлэгдэнэ. Эхээ мартаһан хүн уляангирай ноолуурһаа хүнгэн гэхээр, мүн тиимэ үриһөө хүндэ ашаан үгы гэжэ уран хоротойгоор хэлэһэнэйнгээ һүүлдэ, эхынгээ ашые харюулха гээшэ совет арадайнгаа хэрэгэй түлөө оролдохо гэһэнтэй адли гээшэ гэжэ бэшэнэ:

Аба эжынгээ, арадайнгаа
габьягай
Ашыень харюулхаяа уланхалан
ябаарай.
Эхынгээ амидыдал бэеэ
харуула, —
Энээнһээ үлүү шагнал эринэгүй
шамһаа.

«Зургаан эрдэниин зургаалжан мүрнүүд» гэжэ шүлэгэй баглаа зохёол удха түгэс, түхэлөөрөө һонин зохёол болоо.

«Дуран тухай долоон дуун» — дүрсөөрөө арадай дуунуудые түһөөлүүлжэ, хоёрлуулһан параллелизм хэрэглэжэ зохёогдоһон, инаг дуранай арюун һайханиие, баяр жаргалые, орёо харгые харуулһан зохёол. Түрүүшын табан шүлэгүүд («Уран һайхан», «Ойлгооройгты», «Аяга сайгаа һананаб», «Инаг дурамнай юун бэ», «Алтан бэһэлиг») удхаараа хоорондоо холбоотой, бүри нэгэ сюжедтэйшье гэхэдэ хамаагүй. Юун бэ гэхэдэ, хонгёо хоолойтой дангинаяа һайхашаан байһаар нэгэдэхи шүлэгтэ хэлэгдэнэ, табадахи соо нэрэгүй хургандань алтан бэһэлиг нэрлүүлһэн тухай хэлэжэ, инаг дуранай бэхи холбоо байгуулһан тухайнь бэшэгдэнэ. Зургаа, долоодохи шүлэгүүдэй удха зохёолойнгоо гол удхын мүрһөө хажуу тээшээ хотирно: инаг нүхэрынь зүүдэндэ бии аад, үнэндөө үгы байна. Нүгөөдэ шүлэгэй удха, геройнь «Озоодш нэгэ абаа һэм, Олоо гэжэ бү һанаарайт» гэжэ үгэнүүдээр элишэлэгдэнэ. Хоёр шүлэгэй удха дээрэһээ бодоходо, дурамнай үнэндөө үгы, үшөө олдоогүй болоно шэнги.

Һүүлшын хоёр шүлэг зохёол түгэсхэхэдөө, гол удхын гүнзэгы согсолол боложо шаданагүй.

«Долоон дуунай» хэлэниинь һонор, шүлэгынь үнэнхэ дуунай аялгатай, уншаха хэлэхэдэ ульгам. Дуунай шүлэгүүдые үни холын гушаад онһоо бэшэһэн мэргэн шүлэгшэ бэшээ гэжэ мэдэхээр.

«Ама хахалһаар — арбан аялга» гэжэ зохёол юһэн шүлэгүүдһээ бүридэнэ, ехэнхидээ Түнхэн, Саянай нютагуудые, байгаалиинь магтажа бэшэһэн. Хэды уран хэлэ, шэмэг үгэнүүдые хэрэглэбэшье, тон мэдээжэ болоһон Мундарга, һарьдагууд, аршаанууд ба саашань дуран, өөрын шүлэг тухай хэлэгдээд лэ дүүрэшэнэ. Ямар нэгэн онсо һонин удха үгүүлһэн зохёол болоогүй, доторойнь шүлэгүүд гол удхынгаа таарамжатай бодол нэмэрилжэ, тон һууряа олоогүй.

«Далайда нэмэри» гэжэ зохёолдоо «сэдьхэлэйм бодолһоо һабагшанууд» гээд дабхар нэрэ зүүлгэнэ. Лирическэ шүлэгүүдһээ бүридэһэн зохёол гэнэ ха гэжэ бидэ тайлбарилнабди.

Арба нэгэн шүлэгтэй энэ зохёол гүнзэгы бодолнуудые уудалан гаргаха шэглэлтэнгээр эхилнэ. Эхинэй шүлэг соо ажамидаралай үүдэн болоһон эхын зүрхэн тухай хэлэглэнэ. Удаадахи соо түрэхэ үхэхэ хоёрой тэмсэлые үлгы хуурсаг хоёрой дүрэ дээрэ абажа харуулна, тиихэдээ хуушан байдал социалис байдал хоёрой илгаа тухай хэлэнэ, түрэхэ ёһонойнь илаһан тухай түүрээнэ. Зургаадахи шүлэг соо мүнөө үеын совет хүнэй гүнзэгы сэдьхэлэйнь, далай ехэ ухаанайнь хэрэгүүдые Байгал тэнгэри хоёрой шарай зураглахадаа харуулжа шадаа. Уншаад үзэе:

Байбан хүхэ, гүн тунгалаг
Байгалай оёор һүниндөө
шэртэнэб:
Урбалдаһан үндэр тэнгэриин
шарайда,
Урилдаһан түмэн спутнигай
харгыда
Унаган һүрэг одо мүшэд
бэлшэнэ.
Шэдитэ ехэ, арюун аглаг
Шэниил зүрхэнэй оёорто
хүрэнэгүйб:
Одондли үндэр дуранайш амтые,
Омог «Восход» онгосынш
шултые
Ойидоош, зүүдэндээш хүсэд
үзэнэгүйб.

Гүнзэгы удхатай һайхан лирическэ шүлэг байна.

Эдэ гурбан шүлэгүүд соо хүн түрэлхитэнэй, совет зоной улас түрын байдал тухай тобшолол хэһэн, бодолоороо гүнзэгы шүлэгүүд байна. Харин гурбадахи, дүрбэдэхи, табадахи, долоодохи, наймадахи, юһэдэхи, арбадахи шүлэгүүд гансал инаг дуран тухай шүлэгүүд. Хабарай ерэхэдэ дурлаһан сэдьхэл, зурагшын дутуу зураһан зурагта дурлаһан тухай, инаг дуранһаа боложо сэдьхэлэй дуунай гарадаг тухай, «үгы» гэжэ басаганһаа харюу абаһан тухай, сээжэ соогоо «һамаргүй» сэбэр басаган тухай, хүгшэрһэн хойноо ялааганануудые булангир уһан соо бариһаар, хахуулиин һиихэ зангалайдаа зүүлгэ тухай — эдэ мүн лэ шүлэг бүхэ... сааршье бэшэгдэһэн ... Теэд «Далайда нэмэри» ... хёолнай, нэгэн талаһаа, ... рын гүнзэгы философско ... шүлэгүүдтэй, нүгөө тала... сал инаг дуранай бодол... шүлэгүүдтэй болохолоор... гол удха эхинһээ түгэсхэ... рөө тата татаһаар батал... хёол болоно. Энэ хадаа ... байгуулалтын (композици... таар бодомжолжо үзэгд... баһа гол удха бодолой... бүрилдөөгүй дээрэһээ ... даа.

Энэ шүлэгөө Цэдэн ... «уран шүлэгэй дээжэ энд... бэ гү» гээд дүүргэнэ, ... шье баглаа шүлэгүүдһ... һэн зохёол өөрынгөө ... шэнэ маягаар зохёобо. Ба... лэг бүхэниинь бэе дээр... хараа һаа, нимэ тиимэ ... тоосоон гарахаар бэшэ... болоо. Баглаа болоно ... дажэ нэгэ зохёол болох... хоорондоо холбоогоо ... ногүй, удхыгаашье тал... сэлдэнэгүй. Нэгэ гол удх... лэгүүдынь дэлбэлэн үзүү... тай байһан байгаа гэжэ ... Энээниие поэдшье өөрө... хэбэртэй. «Дуһал юуме... да нэмэри» гэлсэдэг.— ... соо далайе хаража һура... гээд. «Далайда нэмэри» ... хёолойнгоо арба нэгэдэ... тэ хэлэнэ. Шэнэ бэшэ... зохёолойнгоо байгуулалт... цип эндэ зүб тодоруул...

«Далайда нэмэри» ... ном уншаһан хэн нэгэн ... гаршагай үгын үнсэгһө... торгуулдижа, наадан б... нэй, юунэй «һанаан дала... хэлсэгшэб гэжэ шоглон ... байһаниинь эли.

«Далайда нэмэри» гэжэ ... мой нэрые уряа болгон ... Үндэр зорилго урдаа та... хёолоо бэшэе гэжэ бэли... поэт нүхэдөө уряалжа ...

Ц. А. ДУГАРН...

ДИПЛОМ БАРЮУЛАГДАА

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай драматическа театрай ерээдүйн артистнар болохоор шэлэгдэһэн 15 хүбүүд, басагад Ленинградай театр, хүгжэм болон кинематографиин гүрэнэй институтда һурахаяа 1964 ондо мордоо бэлэй. Тэрэ гэһээр тэбхэр табан жэл болобо. Үнгэрһэн энэ хугасаа соо эдэ хүбүүд, басагаднай элитэ хүгжэмшэд, артистнарай хүтэлбэри доро артистын орёо нарин мэргэжэл шудалаа.

Мүнөө эдэ нүхэднай дипломойгоо хүдэлмэри болохо олон тоото зүжэг, наадануудые хэдэн үдэрэй туршада харуулжа, республикынгаа ниислэл хотын ажалшадые ехэтэ баясуулба. Буряадай драмтеатр соо олониитын түлөөлэгшэд, театрта дуратайшуул һаяхан олоороо сугларжа, эдэ студентнэрэй түгэсхэлэй концерт һонирхон хараа. Концертын һүүлээр гүрэнэй шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ, РСФСР-эй арадай артист Буда Николаевич Вампилов диплом барюулалгын үдэшые нээжэ, баярай үгэ хэлээ. Удаань Ленинградай театр, хүгжэм болон кинематографиин гүрэнэй институдай ректор Виталий Федорович Шишкин институт дүүргэгшэдые халуунаар амаршалаад, сэнхир гадартай дипломуудые барюулаа.

Буряадай драмтеатрай директор Ц. А. Балбаров, дурсагдагша институдай буряад студиие хүтэлбэрилэгшэ, Чечено-Ингушай АССР-эй габьяата артист Николай Кузьмич Децик гэгшэд диплом абагшадые амаршалаад, саашанхи творческо ажалдаа амжалта туйлахыень хүсэһэн байна. Эндэ харюугай үгэ хэлэһэн студент Владимир Кондратьев институдайнгаа багшанарта һайн һайханиие хүсэжэ, баяр баясхалан хүргөө.

Вл. ЖИГЖИТОВ.

Зураг дээрэ: институдай ректор В. Ф. Шишкин студент Б. Будаевта диплом барюулжа байна.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ШАТАР ХЭНИИНЬ ИЛАХАБ...

Т. Петросян—Б. Спасский хоёрой матч

Москвагай Эстрадын театрай сценэ дээрэ апрелиин 14-дэ шатараар буха ехэ тулалдаан эхилбэ.

Дэлхэй дээрэ хэн эгээ бэрхэ шатаршан бэ? Энэ асуудалда дэлхэйн чемпион Тигран Петросян ба энэ нэрэ зэргэдэ хүртэхые хүсэгшэ гроссмейстер Борис Спасский харюу үгэхэ байна. Теэд энэ харюунь үгтэхэ үшөөл үды. Тэдэ хоёр хоорондоо хорин дүрбэ дахин наадаха ёһотой юм. Тиигээд лэ байхадань, удаадахи гурбан жэлдэ хэн дэлхэйн чемпион болобоб гэжэ мэдэгдэхэ бшуу.

...Мүнөө эндэ шатарай түүхэһээ нэгэ хэдэн баримтануудые дурдахамнай, шатарта дуратайшуулда магад һонирхолтойшье байжа болохо аалам. Шатараар дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэ хуулитэ ёһоор 1886 ондо тогтоогдоһон. Тэрэ жэлдэ дэлхэйн бэрхэ шатаршад В. Стейниц Т. Цукерторт хоёр хоорондоо хүсэеэ үзэлсэһэн юм. Тиигэжэ В. Стейниц дэлхэйн түрүүшын чемпион болоһон. Дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргын хуулита ёһоор тогтоогдоһонһоо хойшо нимэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ оройдоол юһэн шатаршад хүртэһэн юм. Эдэнэр хэд гээшэб гэбэл: В. Стейниц, Эм. Ласкер, Х. Р. Капабланка, А. Алёхин, М. Эйве, М. Ботвинник, В. Смыслов, М. Таль, Т. Петросян гэгшэд болоно. Энээн дээрэһээ харахада, табан чемпиониинь манай орон нютагай хүнүүд ха юм.

Энэшье удаа дэлхэй дээрэ нэгэдэхи номерой шатаршанай нэрэ зэргэдэ хүртэхые хүсэгшэнь баһал совет эрхэтэн, Ленинградай пионернүүдэй ордондо шатарай һургуули шудалһан Борис Спасский болоно. Дэлхэйн чемпионтой туршаха эрхэ Спасскида бэлэхэнээр олдоогүй юм. Тэрэ хадаа аргагүй бэрхэ совет шатаршад Ефим Геллер, Виктор Корчной гэгшэдые, мүн Даниин гроссмейстер Бент Ларсен гэгшые шүүгээд, мүнөө илалтата нааданайнгаа һүүлшын шатада хүрэжэ ерээ бшуу.

Хэнэйшье мэдэһээр, Т. Петросян Б. Спасский хоёр шанга тулалдаанда абиртадаггүй, эгээл шанга, эгээл бэрхэ шатаршад юм. Ушар иимэһээ эдэ хоёрой наадан тон үндэр хэмжээндэ үнгэрхэ, шатарай теоридо шэнэ алхам болохо.

Мүнөө 24 парти наадахадаа, Т. Петросян 12 очко абажа шадаа һаа, дэлхэйн чемпион зандаа үлэхэ юм. Харин Б. Спасский иимэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын тула 12,5 очко абаха ёһотой.

Гэбэшье дэлхэй дээрэхи мэдээжэ шатаршад, энэ нааданда дуратайшуул мүнөө хоёр анги боложо хубаарангш: нэгэ зариманиинь шатарай «хаанай» тала баримталдаг, нүгөөдүүлынь — Борис Спасский тээшэ болодог байха юм. Иимэ һанал бодомжоёо хоёр анги бологшод юугээр тайлбарилдаг юм ааб, хараад үзэебди. Гурбан жэлэй саада тээ Петросян Спасский хоёр мүн лэ Эстрадын театр соо уулзажа, дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэ «буляалдаһан» байгаа. Тиихэдэ Петросян Спасскиие бишыха булиһан юм. Энэ удаа иимэ ушар дахинаа дабтагдаха гү?

Энэ асуудалда харюусахын тула шатарта дуратайшуул түүхэдэ ороһон урданай тулалдаануудые һанаандаа оруулдаг байна. Жэшээнь, Александр Алехин 1935 ондо Макс Эйведэ шатарай «хаанай» нэрэ зэргэеэ алдаа һэн. Тиигэһэнэйнгээ һүүлээр хоёр жэл болоод байхада, дэлхэй дээрэ диилдэшэгүй бэрхэ шатаршанай алдар солоёо Алехин һөөргэнь бусааһан юм. Үгышье һаа, бури һүүлэй нэгэ жэшээ дурдая. 1954 ондо чемпионой «һууриие» Михаил Ботвинникһаа «буляажа» абахын тула Василий Смыслов яһалаар оролдоод, бираагүй һэмнай. Харин гурбан жэл болоод хоёрдохёо уулзахадаа, Смыслов һанаһанаа хүсэлдүүлээ бэлэй. Хойто жэлынь матч-реваншын болоходо Ботвинник шэнэ чемпионоо «мухарюулаа» һэм шуу.

Ингээд ерэхэлээрээ гэхэ гү, али урданай тулалдаануудые шэнжэлээд үзэхэдэ, Борис Спасский мүнөө шүүхэ ушартай болоно гээшэ гү? — гээд шатарта дуратайшуул асуугаадхиха ха юм. Үшөө тиихэдэ иимэ байна. Спасскитай уулзаһанһаа хойшо, үнгэрһэн гурбан жэлэй турша соо бэрхэ шатаршуулай нэгэшье нааданда дэлхэйн чемпион Т. Петросян илажа гараагүй юм. Харин Б. Спасский энэ үе соо нэрэеэ ходол суурхуулжа ябаа бшуу. Шатарай асуудалнуудые толилдог зарим хэблэл дэлхэйн бэрхэ шатаршадай список тунхаглалдаг болоһон байха. Тиихэдээ Б. Спасскиин нэрэ, обог эгээл түрүүлэн бэшэгдэһэн байдаг бэлэй.

— Юун тиимэ юумэ байха һэм! Сэхэ руунь хэлэхэ гээшэ бэрхэтэйл даа. Шадамар бэрхэнь шүүг лэ! — гээд нүгөөдэ заримашуулынь шангардаг, үгышье һаа, сэхэ харюу үгэдэггүй байна. Зүгөөр США-гай гроссмейстер Роберт Фишер ингэжэ мэдүүлһэн байдаг: «Петросяниие шүүхэ гээшэ аргагүй бэрхэ юм даа». Бент Ларсен бүришье һаа сэхэ руунь ингэжэ «табижархиһан» гэхэ: «Матчые Петросян шүүхэ».

Иимэ мэдүүлгэнүүд ямар удхатай гээшэб? Шатарай хаан гэжэ нэрлэһэн Тигран Петро... урдаһаа хаража, хоюулан... даа (матч), ехэл аймшаг... шатаршан гүүлэдэг юм. ... мэдэһээр, турнирта ... гроссмейстер хүн шүү... аһан шадалаараа оролдо... бшуу. Тиигээгүй һаа, ... сэд ябаа һаа, холо ... түрүү һуури эзэлэнгүй... түрюулшэхэ ушартай. ... нааданда тиимэ бэшэ. ... шүүгээшьегүй һаа, юра... ябаа һаа, тиимэ аймш... юм. Зүгөөр Тигран Петр... сэхээ һанаа һаа, хэнһэ... гээр тэнсээд байха арга... Энэ талаар тэрэниие ё... тер гэжэ шатаршад мэд... Дэлхэйн чемпион имагт... лэ ябадаг, шүүдэггүй гэ... лэнэ бэшэбди. Т. Петрос... талаараа (стратег, такти... дүрбэн тэгшэ хүн гэжэ ...

Теэд хэнэйншье шүү... дээрээ мэдэгдэнэгүй ... Хэн хэнииньшье гэшэгү... тон бэрхэ шатаршад, су... уласхоорондын гроссме... гээшэ. Хоюулан энэ м... тон һайнаар бэеэ зэһ... хэблэл бэшэнэ. Теэд м... хэнэйшье шүүхэ байһ... хэлэхэ аргагүй, мэдэгд... дээжэ болоһониинь юуб... матчые уласхоорондын ... стернүүд, Бельгиин эр... берик О'Келли, Чехосл... Мирослав Филип гэгшэ... байна. Секундантнууды... лэ хуушанай хүнүүд... най секундант — гро... Исаак Болеславский, С... гроссмейстер Игорь Бон...

Москвада боложо б... нааданда хэнэйньшье и... дэлхэй дээрэ шатараар ... рэн СССР зандаа ул... Совет шатаршад дэл... эгээл бэрхэшүүл гэжэ ... дэрэгдэнхэй. Һаяшаг «П... зетэдэ шатараар дэлхэ... байһан М. Эйве (Голл... наһатай, уласхоорондын ... стер) ингэжэ бэшээ һа... һанахада, дэлхэйн бүхы ... таршадай 60 процентһаа ... шэнь СССР-тэ байдаг».

* * *

Түрүүшын наадан ... дэ табан часай турша ... жэлжэ дүүрээгүй һэн. ... чемпион Т. Петросян ... үлүүтэйгээр партияа хо... Хойшолуулагдаһан энэ ... уржалэр наадаба. Тиг... ран Петросян шүүһэн ба... данай тоо — 1:0 болоно... чемпион түрүүлжэ ябаа...

С. БАД...

ҺҮНИИН ТЭНГЭЭР...

— Хурамхаанай үхибүүдэй санаторидо эмшэлүүлжэ байһан дүрбэ наһатай Виталий Раднаев олдохоёо болёод байна, — гэһэн мэдээсэл хатсуу һалхитай һаяын нэгэ үдэшэ Хурамхаан тосхоной радиоузелаар дамжуулагдаба. Ушарынь тэрэ хүбүүхэн ой соо байражаһан санаториинтоо газаагуур долоон час болотор наадажа ябаһан аад, нүхэдһөө таһаржа, Улаа нютагаа ошохо һанаатай ойн зүргөөр зорёо һэн ха. Гэбэшье удангүй боро хараан буужа, ой соохи зүргэ харгынь алдагдаа.

Радиогоор энээи тухай мэдээсэл дуулаһан нютагай хүн зон, интернат һургуулиин аха классудай һурагшад болон багшанар, мүн бусадшье олон нүхэд Хурамхаанай сомоной түрүүлэгшэ Р. Ц. Манкинай хүтэлбэри доро хэдэн бүлэг болоод, бэдэрэлгэдэ гараа һэн.

Һүниин тэн багта ой соо дүрбэ модо холо ошоод ябаһан хүбүүе совхозой комсомолой комитедэй секретарь В. Абидуев, милициин хүдэлмэрилэгшэ С. Цыденов гэгшэдэй толгойлһон бүлэг оложо асараа.

С. УРБАДАЕВ.

Телефон · Телеграф · Радио
Хилын саанаһаа

ПНР-тэ һунгуулиин кампани эхилээ

ВАРШАВА. (ТАСС). Һунгуулиин окружной конференцинүүд болоно. Сеймэй ба арадай Соведүүдэй депутадуудта кандидадууд тэдээн дээрэ дэбжүүлэгдэнэ. Һунгалта июниин 1-дэ болохоор хараалагданхай. Һунгуулиин 71 округто Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин конференцинүүд боложо, тэдээн дээрэ ПОРП-һээ кандидадууд дэбжүүлэгдэһэн байна.

Совет фильмдэ „Оскар" гэжэ шан олгогдобо

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). 1968 ондо США-гай экрануудаар харуулагдаһан хариин фильмүүд сооһоо эгээн эрхимынь гэжэ тоологдоһон советскэ «Дайн ба эб» гэжэ кинофильмдэ американ киноискусствын академи «Оскар» гэжэ жэл бүриингөө тон томо шагналые барюулха гэжэ шиидхээ. Американ мэдээжэ киноактриса Натали Вуд тус шангые Наташа Ростовагай роль дүүргэһэн Людмила Савельевада апрелиин 14-дэ дамжуулан үгөө.

БРАТИСЛАВАДА СУГЛААН БОЛОБО

ПРАГА. (ТАСС). Фашизмда эсэргүү тэмсэлшэдэй союзай, чехословак-совет хани барисаанай союзай, Армида туһалха союзай городской организацинуудай эдэбхитэдэй суглаан апрелиин 14-дэ Братиславада болоо. Чехословакиин армиин түрүүшын корпусой СССР-тэ байгуулагдаһаар 25 жэлэй ойдо энэ суглаан зорюулагдаһан байна.

Л. Свободын командовалдаг энэ корпус Совет Армитай зэргэлэн ябажа дайлалдаһан юм. Тус корпусой дайшалхы замтай суглаанда хабаадагшад танилсаа.

Мартын эсэс багта болоһон гуримгүй ябадалда хабаадалсагшадые, Чехословакиин эрхэ сүлөөгэй түлөө байлдаануудай үедэ наһа бараһан эрэлхэг зоригто совет сэрэгүүдэй дурасхаалые доромжологшодые бултыень хэһээхэ тухай суглаанда хабаадагшад эрилтэ хээ.

Камбоджодо эсэргүү ээлжээтэ харата ябуулга

ПНОМПЕНЬ. (ТАСС). Американо-сайгон сэрэгүүдэй хоёр вертолёт апрелиин 5-да Камбоджын агаарай хилые дабажа, Камбоджын газарай гүн дунда Снуол (Кратие провинци) гэжэ һуурин газар шадар тагнуулай отрядые буулгаа. Отрядай бууһан газарта Камбоджын армиин харуулай ерэһэнэй һүүлээр буудалдаанай болоходо, тагнуулшадта туһалхын тулада Урда Вьетнамһаа үшөө дүрбэн сэрэгэй вертолёт ниидэжэ ерээ. Тэдэнэр Камбоджын харуулшадые буудаһанайнгаа һүүлээр, отрядһаа алуулһан ба шархатаһан солдадуудые суглуулжа абаад, Урда Вьетнам тээшэ ниидэн, далда ороһон байна. Байлдаанай болоһон газарта вертолёдуудай нэгэнэй бутархай олдоо. Тэрээн дээрэнь 6361-дэхи номер, «США-гай арми» гэһэн гаршаг бэшэгдэнхэй байгаа.

Патриодуудай сохилтонууд

БЕЙРУТ. (ТАСС). «Аль-Асифай» партизанууд Джабали Газа хоёрой хоорондохи шоссе харгы дээрэхи хүүргые тэһэлээ. Энэ харгыгаар ябажа байһан израиль хуягта автомашина усадхагдаа, экипажынь алуулаа. «Июак петролеум компани» гэжэ нефть сэбэрлэдэг завод шадар түмэр замай плотное мүн лэ энэ отряд тэһэлһэн байна. Тэрээнһээ уламжалан, түмэр замай энэ участогта поезднуудай ябалга һаатаа.

Тус ябуулгада хабаадаһан бүхы партизанууд өөһэдынгөө баазада бултадаа бусажа ерээ гээд коммюнике соо тэмдэглэгдэнэ.

Италида буруушаалгын демонстраци болоо

РИМ. (ТАСС). НАТО гэжэ зэрхэг түримхэй бүлэглэлдэ эсэргүү демонстрацида Туринай, дүтэ шадарайнь городуудай хэдэ мянган хүн хабаадаа. Итальян партизануудай национальна ассоциациин (АНПИ) үүсхэлээр, «Италиин газар дээрэһээ хариин баазануудые гаргаха!» «НАТО-гой шатаар Итали үдэр бүхэндэ миллион лир гаргашална», «Империализмын сэрэгэй организаци бологшо НАТО-е үгы хэхэ!» гэһэн уряатайгаар эмхидхэгдэһэн байна.

КНДР-тэ американ самолёт буудуулан унагаагдаба

ПХЕНЬЯН. (ТАСС). Хойто Корейн газар дээрэ гүнзэгырэн ороһон американ тагнуулай самолёдые КНДР-эй агаарай-сэрэгэй хүсэнүүд апрелиин 15-да буудажа унагаагаа гээд ЦТАК агентство мэдээсэнэ.

* * *

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ЦТАК агентствын мэдээсэлтэй дашарамдуулан, Холбоото Штадуудай оборонын министерство нигэжэ мэдүүлээ. 31 хүнэй һууҗа ябаһан дүрбэн мотоортой тагнуулай-самолёт Япон далай дээрэ ниидэжэ ябаһаар һураггүйгөөр үгы болошоо.

Ф. Евермен наһа бараба

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Арлингтондо (Вирджини штат) 58 наһатай американец Ф. Евермен наһа бараа. Тэрэ ондоо хүнэй зүрхэ һуулгуулгаар США-да операци орошоһоо хэнһээньшье удаан саг соо амиды мэндэ байгаа.

Нёдондо жэлэй июниин 20-до операци хүүлэһэн үдэрһөө хойшонхи саг соо Еверменэй бэеын элүүр бараг байгаа гэжэ АП агентство мэдээсэнэ. Гэнтэ наһа баралгын шалтагааниие элирүүлхэ хэмжээнүүд мүнөө абтажа байнхай.

Араб партизануудай ябуулганууд

БЕЙРУТ. (ТАСС). Палестинын «Аль-Асиф» организациин зэбсэгтэ отрядууд Иордан пугын хойто талын Тель-Муса районда израиль сэрэгэй харуулда апрелиин 14-дэ добтолоо.

Урда Вьетнамдахи дайн байлдаан

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд американо-сайгон сэрэгүүдтэ сохилтонуудые хэһээр. АПО агентствын дамжуулгада үндэһэлэн ВИА агентствын мэдээсэлһэнэй ёһоор, Митхо провинцида ябуулга хэдэг патриодууд мартын 25 ба 27-до болоһон байлдаануудай үедэ дайсанай 360 солдат ба офицерые хүлһөөнь буулгаа. Тайнинь провинцида ябуулга хэдэг отрядууд апрелиин 10-най һүни дайсанай ээлжэ байһан хэдэ хэдэн газарнуудта добтолго хэжэ, дай дээрэхи мэдээнэй ёһоор, дайсанай хэдэн зуун солдадые усадхаа.

Бандидуудай добтолго

РИМ. (ТАСС). Итальян Коммунис партиин Ровиго городтохи секциин байшанда итальян социальна хүдэлөөнэй (шэнэ түхэлэй фашис парти) фашис хүйхэрнүүд апрелиин 14-дэ добтолоо. Тиигэжэ бандидууд байшанда бензин сасаад, гал аһаагаа.

Бандидуудай энэ добтолгоһоо уламжалан, Ровиго городой, мүн бүхы ороной түрүү үзэл бодолто ба демократическа олониитэ ехээр зэбүүрхээ.

ПРАВДА БУРЯТИИ
МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

18 часһаа литературна дамжуулга. 18 час 30 минутаһаа «Эрдэм ба техникэ» гэһэн киножурнал. 18 час 40 минутаһаа хүдөө ажахын темэдэ дамжуулга. 19 часһаа «Холо, ойрын һонин». 19 час 20 минутаһаа «Трибуна комсомольского работника» гэһэн дамжуулга. 19 час 40 минутаһаа «Хүдөөгэй галнууд» гэһэн тележурнал (буряад хэлэн дээрэ). 20 час 25 минутаһаа «Памятник Ленину» гэһэн киноочерк. ... 35 минутаһаа «Туралх... надта» гэһэн дамжуулга. ... 55 минутаһаа «Хүгжэм... телевизионно сборник. ... 55 минутаһаа ТАСС-ай ... абтаһан мэдээсэл. 22 ... «Взорванный ад» гэһэн ... һайханай фильм (буряад ... дээрэ).

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Хүдөө бэшэгшэ» гэһэн түрүү бэшэг. «Табан жэлэй дүрбэдэхи жэл» гэһэн гаршаг доро информацинууд. «Хабар яаруулна» гэһэн З. Тэлинэй корреспонденци. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партийна ажабайдал» гэһэн гаршаг доро С. Зыряновай статья. Түрэл орон доторнай. Үхибүүдэй амаралтын асуудалаар нүхэр ... кын статья.

Гурбадахи хуудаһанда: ... гандистнуудта туһалалга ... гаршаг доро Буряадай об... партийна организациин ту... хай очерк.

Дурбэдэхи хуудаһанда: ... нютагай һонин. Спорт. ... саанаһаа абтаһан мэдээсэл...

УНШАГШАДАЙ АНХАРАЛДА

1969 оной хоёрдохи хахадта «Журналист» гэжэ журнал абаха захил хэгдэжэ үргэлжэлһөөр.

«Союзпечатиин» таһагууд болон агентствэнүүдтэ, хэлхэе холбооной отделениинүүдтэ, мүн предприятинууд, эмхи зургаанууд, дээдэ ба дунда һургуулинуудай хэблэл тараагшадта захил хэхэдэ болохо.

(ТАСС).

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУ...

Типография Управ... чати при Совете ... БурАССР.
Н-04447. Зак. ...